

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 4

והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה...

”ואור הלבנה יהיה כאור החמה”

הבטחתו של ישעיהו שהלבנה תאיר כחמה היא הבטחתה של ברכת החתנים, שקולותיהם הנסתרים של החתן והכלה, ושמחתם של ה”חתנים” ושל ה”נערים”, יישמעו. לעתיד לבוא יעלו המדרגות התחתונות — הנערים הזקוקים כעת לניגון כדי לעורר את אהבתם, והלבנה שאין לה אור משלה — מעל הזקנים, עד למדרגת שלוש הספירות הראשונות של עתיק.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/4

הנקודה

הבטחתו של ישעיהו שהלבנה תאיר כחמה היא הבטחתה של ברכת החתנים, שקולותיהם הנסתרים של החתן והכלה, ושמחתם של ה"חתנים" ושל ה"נערים", יישמעו. לעתיד לבוא יעלו המדרגות התחתונות — הנערים הזקוקים כעת לניגון כדי לעורר את אהבתם, והלבנה שאין לה אור משלה — מעל הזקנים, עד למדרגת שלוש הספירות הראשונות של עתיק.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ישעיהו מבטיח שהלבנה תאיר כחמה, ושהחמה תהיה "שבעתיים, כאור שבעת הימים" — שלוש הספירות הראשונות של עתיק. המאמר מגיע לפסוק זה דרך ברכת החתנים, שבה מתפללים "קול חתן וקול כלה". כעת שניהם שותקים: קליפת נוגה, בחינת ה"חש" שבחשמל, מסתירה את הדיבור האלוקי, והעולם מעלים את אור אין סוף; רק תשבחותיהם של ישראל ויעקב, האור הבוקע דרך כל מחיצה, ממשיכים אותו למטה. הברכה מזכירה שני סוגי שמחה. החתנים שמחים "מחופתם" — האור המקיף של בינה; בעבודת האדם, זו אהבה שנולדת מהתבוננות בלבד. הנערים, יוסף ויהושע, שמחים "ממשתה נגינתם": הם זקוקים לניגון, ליינן ולעבודה רבה כדי לעורר אהבה שעדיין לא נכנסה לפנימיות הלב. ובכל זאת, "נערים ילבינו פני זקנים": חכמת הזקנים נמשכת מחציו התחתון של כתר, אך לעתיד לבוא יעלו הנערים למדרגת "מאה" — כתר שבכתר. אז יהושע, הלבנה, יאיר כיוסף, החמה, ויוסף יעלה לעתיד ולאדם קדמון.

מבנה

1	אור שבעת הימים	2-11
פסוקו של ישעיהו; שבעת ימי בראשית הם שבע הספירות התחתונות של עתיק, והאור שלהן הוא שלוש הספירות הראשונות שבו, "נעלה למעלה מימי עולם".		
2	קולותיהם הדוממים של החתן והכלה	31
קליפת נוגה, בחינת ה"חש" שבחשמל, משתיקה את הדיבור האלוקי; הגילוי בא רק באמצעות תשבחותיהם של ישראל ובאמצעות יעקב, הבוקע כל מחיצה; יש שני חתנים, ולעתיד לבוא יישמעו גם קול החתן וגם קול הכלה.		
3	חתנים ונערים	41
שני הנערים הם יוסף ויהושע; החתנים שמחים מחופתם — מההתבוננות עצמה — ואילו הנערים זקוקים לניגון וליין כדי לעורר אהבה, כמו יובל והלוויים, לעומת יבל והכוהנים.		
4	נערים למעלה מן הזקנים	9-51
הזקן "קנה חכמה" מזקנו של אריך אנפין, מחציו התחתון של כתר, "שבעים שנה"; לעתיד לבוא יגיע הנער ל"מאה" — כתר שבכתר.		
5	שני חצאי הכתר	101
כתר, הממוצע, הוא שורש הנאצלים שלמטה והמדרגה התחתונה ביותר של אין סוף שלמעלה.		

החמה היא יוסף, יסוד, והלבנה היא יהושע ומלכות; ללבנה יהיה אור משלה, והחמה תעלה לעתיק ולאדם קדמון, "שבעתיים, כאור שבעת הימים".

מו ש ג י ם

חשמל חשמל

הברק שבמרכז חזון יחזקאל; דורשים אותו כ"חש" – שתיקה, ו"מל" – דיבור: שתיקת הגלות, הנגרמת מקליפת נוגה, והדיבור של הגאולה.

קליפת נוגה קליפת נוגה

ה"קליפה הזוהרת", תערוכת של טוב ורע המקיפה את החשמל; ההסתרה שלה מונעת את גילוי הדיבור האלוהי עד שתתברר.

חתנים ונערים חתנים ונערים

שתי מדרגות בכרכת החתנים: החתנים שמחים מחופתם – מהאור המקיף עצמו; והנערים, יוסף ויהושע, ממשלה נגינתם.

מקיף מקיף

אור המקיף את הדבר; בינה נקראת מקיפים, והחופה היא ההתבוננות עצמה, שממנה נולדת אהבה בלי ניגון.

זקן שקנה חכמה זקן שקנה חכמה

הגדרת הזקן בדברי חז"ל; כאן הכוונה לחכמה ובינה הנמשכות מזקנו של אריך אנפין, מחציו התחתון של כתר.

זקנו של אריך אנפין דיקנא דאריך אנפין

שלושה עשר התיקונים שדרךם נמשך למטה האור שלמעלה מן השכל; אבא נמשך מהמזל השמיני ואמא מהמזל השלושה עשר.

שני חצאי הכתר חצי העליון וחצי התחתון דכתר

620 אורות הכתר: החצי התחתון, יש (310), הוא שורש החכמה והבינה; החצי העליון הוא כתר שבכתר, המדרגה התחתונה ביותר של אין סוף עצמו.

עתיק עתיק

עתיק יומין, פנימיות הכתר; שבע הספירות התחתונות שלו הן "שבעת הימים", ושלוש הראשונות הן האור שלהם.

אדם קדמון אדם קדמון

המדרגה הקדמונית שלמעלה מכל העולמות; המילה "מאד" שבביטוי "תנשא מאד" מורכבת מאותיות "אדם".

קטע 1 • 11-2

אור שבעת הימים

1 והיה אור הלכנה¹ כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים² כאור שבעת הימים וגוי' (בישעיה ס"י ל').

"ואור הלכנה יהיה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתים, כאור שבעת הימים" וגוי' (ישעיהו, פרק ל').

המאמר פותח בנבואת ישעיהו על הגאולה: הלכנה תאיר כפי שהחמה מאירה עכשיו, והחמה תאיר בעוצמה גדולה פי שבעה, "כאור שבעת הימים". המאמר כולו מסביר מה משמעותם של שני האורות האלה ושל התעצמותם העתידית בעולמות העליונים ובעבודת האדם את ה'.

הנה כאור שבעת הימים פי' במדרש רבה סדר בא ס"פ י"ח כאור שברא הקב"ה בתחלה וגנוז בגן עדן,³ והנה שבעת ימי בראשית הם ז"ת [ז' תחתונות] דעתיק כמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] הובא במק"מ [במקדש מלך] ס"פ מצורע.⁴

"כאור שבעת הימים" מתפרש במדרש רבה, סדר בא, בסוף פרק י"ח: כאור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה וגנוז בגן עדן. ושבעת ימי בראשית הם שבע הספירות התחתונות של עתיק, כפי שכתב רבי חיים ויטאל, והובאו דבריו במקדש מלך בסוף פרשת מצורע.

המדרש מפרש את "אור שבעת הימים" כאור שה' ברא בתחילת הבריאה וגנוז בגן עדן. רבי חיים ויטאל, שמוכא בפירוש הזהר "מקדש מלך", מזהה את שבעת ימי בראשית עם שבע הספירות התחתונות של עתיק — הממד הפנימי של כתר, המדרגה שמעל כל העולמות.

2 ואור שבעת הימים פי' האור והחיות של ז"ת [ז' תחתונות] והיינו בחי' ג"ר [ג' ראשונות] דעתיק⁵ כי חכמה נקי' אור וכמ"ש בביאור ע"פ לבבתני^{6,7} כו'.

"אור שבעת הימים" פירושו האור והחיות של שבע הספירות התחתונות, כלומר בחינת שלוש הספירות הראשונות של עתיק, שכן חכמה נקראת "אור", כפי שמוסבר בביאור על הפסוק "לִבְבַתְּנִי" וכו'.

"אור שבעת הימים" אינו שבעת הימים עצמם, אלא האור והחיות המחיים אותם, שהם שלוש הספירות הראשונות של עתיק. הראיה לכך היא שחכמה, הראשונה מבין שלוש אלה, נקראת "אור"; אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "לִבְבַתְּנִי" (שיר השירים ד, ט) בלקוטי תורה על שיר השירים.

והוא למעלה מבחי' שבעת הימים עצמן וע"ז נאמר המתנשא מימות עולם⁸ ימות עולם הם שבעת ימי בראשית שהם ז"ת [ז' תחתונות] דעתיק ועל הג"ר [הג' ראשונות] כתי' [כתוב] המתנשא מימות עולם.

והוא למעלה מבחינת שבעת הימים עצמם. על כך נאמר: "המתנשא מימות עולם". "ימות עולם" הם שבעת ימי בראשית, שהם שבע הספירות התחתונות של עתיק; ועל שלוש הספירות הראשונות נאמר "המתנשא מימות עולם".

מקור האור של הימים גבוה מן הימים עצמם. אדמו"ר הזקן מפרש כיטוי מתפילת שחרית, בברכת יוצר, כפי שמצוין בהערת קה"ת, כך: "המתנשא מימות עולם". "ימות עולם" הם שבעת ימי בראשית, שבע הספירות התחתונות של עתיק, ומה שמתנשא מעליהם הן שלוש הספירות הראשונות.

קטע 2 • 31

קולותיהם הדוממים של החתן והכלה

3 והענין דהנה אנו אומרים מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה⁹, כי האידנא ליכא קול כלה כמ"ש נאלמתי דומיה¹⁰ וכרחל נאלמה¹¹ שאין לה בחיי דבור בקול

ביאור העניין: כעת אנו אומרים: "מהרה יישמע" וכו', "קול חתן וקול כלה", שכן בזמן הזה אין קול לכלה, ככתוב: "נאלמתי דומיה", וכן "וכרחל נאלמה" — אין לה בחינת דיבור בקול.

המאמר פונה לברכת הנישואין, שבה אנו מבקשים: "מהרה יישמע... קול חתן וקול כלה". אנו מתפללים לכך מפני שכעת לכלה, כנסת ישראל, אין קול: היא "נאלמתי דומיה" (תהלים לט, ג), כרחלה שעליה נאמר "נאלמה לפני גוויזה" (ישעיהו נג, ז). בהערת קה"ת מצוין שהמילים "לפני גוויזה" אינן מובאות כאן.

והיינו שאין גילוי לבחי' דבור כי כל העולמות בי"ע אין ערוך לך והוא קדוש ומוכדל ואין הדבור שהוא אלקות מתגלה בהם כמו שהוא באצילות בבחינת א"ס כו',

כלומר, אין גילוי של בחינת הדיבור, שכן לגבי כל העולמות בריאה, יצירה ועשיה נאמר: "אין ערוך לך"; ה' קדוש ונבדל, והדיבור, שהוא אלקות, אינו מתגלה בהם כפי שהוא מתגלה בעולם האצילות, בבחינת אין סוף וכו'.

דיבור הוא גילוי, וה"דיבור" האלוף אינו מתגלה בעולמות הנבראים בריאה, יצירה ועשיה, מפני שאין להם כל ערך ביחס לה', שנותר קדוש ונבדל מהם. רק באצילות, עולם האצילות המאוחד עם מקורו, מתגלה הדיבור האלוף כאלקות, בבחינת אין סוף.

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ט פ"ב [פרק ב']¹² ועי' החשמל סוכבו הנוגה הקליפה הרביעית קול דממה דקה¹³ בחשאי¹⁴ וז"ס [זוה סוד] חש מחשמל עכ"ל [עד כאן לשונו], והיינו שהסתר והעלם דק"נ [דקליפת נוגה] גורמים שלא יתגלה בחי' הדבור עליון

(ועינינו בעץ חיים, שער מ"ט, פרק ב: "וסביב החשמל הזה סובבת הנוגה, הקליפה הרביעית, 'קול דממה דקה', בחשאי; וזה סוד חש שבחשמל", עד כאן לשונו. כלומר, ההסתר וההעלם של קליפת נוגה גורמים לכך שבחינת הדיבור העליון אינה מתגלה.

הסוגריים מצטטים את האריז"ל: סביב החשמל שבחזון יחזקאל ניצבת נוגה, הקליפה הרביעית, הנקראת "קול דממה דקה" (מלכים א' יט, יב); והמילה חשמל נדרשת כ"חש" — שתיקה, ו"מל" — דיבור. קליפת נוגה, הקליפה המעורבת משוב ומרע, מסתירה, והסתר זה מונע את גילוי הדיבור העליון.

וזהו חש לשון שתיקה וכן קול דממה דקה כו' ועמ"ש ר"פ במדבר סיני¹⁵ שאז נק' דבר ה' בשם מדבר בתוס' [בתוספת] אות מ' פתוחה כו' ועמ"ש בד"ה ושכתי בשלום^{16,17} בפ"י וילך חרנה¹⁸.

וזהו "חש", לשון שתיקה, וכן "קול דממה דקה" וכו'. ועיינו במה שכתוב בתחילת פרשת במדבר סיני, שאז נקרא דבר ה' בשם "מדבר", בתוספת מ"ם פתוחה וכו'. ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "ושכתי בשלום", כפירוש "וילך חרנה".

"חש" הוא לשון שתיקה, וכך גם "דממה" שב"קול דממה דקה". אדמו"ר הזקן מפנה לתחילת פרשת במדבר בלקוטי תורה, שם דבר ה' במצב כזה של הסתר נקרא "מדבר" — דבר בתוספת מ"ם; וכן למאמר בתורה אור המתחיל "ושכתי בשלום", המסביר את מסעו של יעקב לחרן.

ומה שהמלאכים מקדישים ומעריצים ואומרים ברוך כבוד¹⁹ ה' ממקומו הרי שנמשך גילוי כבוד ה' בבי"ע, אין זה כ"א כמ"ש

ומה באשר למלאכים, המקדישים, משבחים ואומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו", ומכאן שכבוד ה' מתגלה ונמשך לעולמות בריאה, יצירה ועשיה? אין זה אלא כפי שכתוב:

אפשר להקשות שהמלאכים שבעולמות התחתונים אכן משיגים את כבוד ה', שכן הם אומרים: "ברוך כבוד ה' ממקומו" (יחזקאל ג, יב). החלק הבא משיב שגילוי זה אינו בא מאליו.

ואתה קדוש יושב²⁰ פ"י בחיי ישיבה השפלה שמשפיל א"ע [את עצמו] בחיי קדוש להיות יושב ונמשך למטה ע"י תהלות ישראל דוקא

"ואתה קדוש יושב" — פירושו בחינת ישיבה, שהיא השפלה: בחינת "קדוש" משפילה את עצמה כדי לשבת ולהימשך למטה, וזאת דווקא באמצעות "תהלות ישראל".

את הפסוק "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" (תהלים כב, ד) מפרשים כאן בדיוק: "קדוש" פירושו נעלה ונבדל, ו"יושב" פירושו השפלה, כשם שמי שיושב מנמיך את קומתו. ה' הנעלה משפיל את עצמו ונמשך אל העולמות רק באמצעות תהלות ישראל; הערת קה"ת מוסיפה שהצמח צדק מצטט את הקטע ומביא לכך טעם.

(וכמ"ש"ל [וכמה שכתוב לעיל] ע"פ לבכתני הנ"ל דאע"פ [דאף על פי] שנאמר והחיות²¹ נושאות את הכסא היינו הכסא דוקא אבל לא נמשך גילוי בחיי אדם שעל הכסא אלא ע"י בכל מאדך²² שבנש"י [שבנשמות ישראל] מאד אותיות אדם).^{23,24}

(וכפי שנתבאר לעיל על הפסוק "לבכתני" הנזכר לעיל: אף שנאמר "והחיות נושאות את הכיסא", הרי זה הכיסא דווקא; אך גילוי בחינת אדם שעל הכיסא נמשך רק באמצעות "בכל מאדך" שבנשמות ישראל — "מאד" באותיות "אדם").

בביאורו לפסוק "לבכתני" לימד אדמו"ר הזקן שהחיות שבמרכבה העליונה של יחזקאל נושאות את הכיסא בלבד, ואילו דמות האדם שעליו מתגלה רק בזכות אהבת ישראל "בכל מאדך" (דברים ו, ה). למילה "מאד" יש אותן אותיות כמו למילה "אדם", כפי שמציין הוזהר.

והוא ענין יעקב יבקע צורים²⁵ במדבר (תהלים ע"ח) שכל בחי' צורים אשר במדבר בוקע ויורד קו וחוט אי"ס כו',

וזהו עניינו של יעקב: "יבקע צורים במדבר" (תהלים עח, טו) — דרך כל בחינות הצורים שבמדבר בוקע ויורד הקו והחוט של אין סוף וכו'.

בשם יעקב (יעקב) מצויות אותיות המילה "יבקע", כמו בפסוק "יבקע צורים במדבר" (תהלים עח, טו). יעקב מסמל את הקו, קו האור של אין סוף, הבוקע דרך כל "צור" המסתיר ויורד.

(כפי' וענין צורים עיין פי בשלח דס"ד ע"א ועיין מק"מ [מקדש מלך] שם שהם בחי' גבורות, ופי' במדבר היינו כמש"ל [כמה שכתוב לעיל]). כי בבחי' יעקב כתיב ויזרח לו השמש²⁶ שזרח ובא לו אור אי"ס.

(על פירושם וענינם של "צורים" ראו [בזוהר], פרשת בשלח, דף ס"ד ע"א, וכן במקדש מלך שם, שהם בחינת גבורות; ופירוש "במדבר" הוא כפי שנכתב לעיל.) שכן בבחינת יעקב נאמר: "ויזרח לו השמש" — אור אין סוף זרחה ובא אליו.

הזוהר (בשלח, ס"ד ע"א) מלמד ש"צור" הוא תמיד גבורה, כוח של ריסון, והמקדש מלך שם אומר שה"צורים" הם גבורות; "במדבר" מזכיר את ההסתערות של יעקב פורץ את הגבורות האלה, ועליו נאמר "ויזרח לו השמש" (בראשית ל"ב, ל"ב): אור אין סוף עצמו זרחה עבורו.

והנה בשמש כתיב לשמש שם אהל²⁷ בהם והוא כחתן²⁸ שבחי' השמש דומה לחתן חות דרגא²⁹ ובחי' חתן הוא ג"כ בחי' יעקב כי כמה בקיעות יש ביעקב ויבקע.

והנה על השמש נאמר: "לשמש שם אהל בהם והוא כחתן"; בחינת השמש דומה לחתן — "חות דרגא", רד מדרגה. וגם בחינת חתן היא בחינת יעקב, שכן ביעקב יש כמה בקיעות — "ויבקע".

תהילים י"ט משווה את השמש ל"חתן יוצא מחופתו". את המילה "חתן" דורשים כ"חות דרגא", "רד מדרגה", ומקשרים זאת לעצת הגמרא לרדת מדרגה בבחירת אישה (יבמות ס"ג ע"א): החתן הוא האור שיורד. הירידה הזאת דרך המחיצות היא בחינת יעקב, ששמו מבטא בקיעות חזרות.

יצא יצא יעקב³⁰ כמה יציאות³¹ (עיין בע"ח [בעץ חיים] שלי"א) וגם הכשבים הפריד יעקב³² כו' (עיין בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ ויצא³³ ועמשלי"ק [ועיין מה שכתוב לקמן] בד"ה והניף הכהן אותם).^{34, 35}

"יצא יצא יעקב" — כמה יציאות (ראו עץ חיים, שער ל"א). וגם "והכשבים הפריד יעקב" וכו' (ראו ליקוטי תורה [של האריז"ל], בסוף פרשת ויצא; וכן את מה שנכתב להלן, במאמר המתחיל "והניף הכהן אותם").

הפועל הכפול ב"יצא יצא" (בראשית כ"ז, ל') מלמד על שתי יציאות; האריז"ל מסביר שהמבנה הנקרא יעקב מתהווה רק באמצעות שתי בקיעות של האור (עץ חיים; הטקסט מציין שער ל"א, שהוא שער ל"ב במהדורה שבספריא). יעקב גם "הפריד הכשבים" (בראשית ל', מ'); הקורא מופנה לליקוטי תורה של האריז"ל ולמאמר של אדמו"ר הזקן על "והניף הכהן אותם" בליקוטי תורה, אמור.

ולכן אומרים קול מצהלות חתנים³⁶ ב' בחינות חתנים כי בכל בחינה מעולם ועד עולם פרסא מפסקת ויעקב בוקע הפרסא כו' (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ שיר השירים^{37,38} ביאור ענין ב' בחי' חתנים). ולכן אומרים "קול מצהלות חתנים" — שתי בחינות של חתנים. שכן בכל בחינה, ממדרגה לעולם ועד עולם, מפסיקה פרסא; ויעקב בוקע את הפרסא וכו' (וראו את מה שנכתב לעיל על הפסוק "שיר השירים", בביאור עניינן של שתי בחינות החתנים).

לכן הכרכה מדברת על שמחת ה"חתנים" בלשון רבים: יש שתי בחינות של חתן. בין כל מדרגה למדרגה הבאה מפרידה פרסא, ויעקב, האור הפורץ, בוקע אותה; המאמר הפותח את ליקוטי תורה על שיר השירים מבאר את שתי הבחינות.

ובחי' כלה כלתה נפשי³⁹ המקבלת אור א"ס היא בבחי' נאלמה בזמן הגלות שאין לה לפני מי לדבר ולהתגלות מפני גשמיות העולם לגבי אור א"ס שמעלימים ומסתירים.

ובחינת הכלה — "כלתה נפשי" — המקבלת את אור אין סוף, היא במצב של "נאלמה" בזמן הגלות: אין לה לפני מי לדבר ולהתגלות, בגלל גשמיות העולם, המעלימה ומסתירה ביחס לאור אין סוף.

הכלה היא "כלה", כמו בפסוק "כלתה נפשי" (תהילים פ"ד, ג'): היא משתוקקת לאור אין סוף ומקבלת אותו. בגלות היא "נאלמה", כי אין לה לפני מי לדבר ולהתגלות; העולם הגשמי מעלים ומסתיר את אור אין סוף.

משא"כ לעי"ל [לעתיד לבוא] ונגלה כבוד⁴⁰ ה' הוא אור א"ס הסוכ"ע שיהיה גילוי אור א"ס אזי יהיה קול כלה קול היא המשכה בבחי' גילוי

אבל לעתיד לבוא, "ונגלה כבוד ה'" — זהו אור אין סוף הסוכב כל עלמין. כשתהיה התגלות של אור אין סוף, יהיה אז "קול כלה". קול הוא המשכה באופן של גילוי.

לעתיד לבוא "ונגלה כבוד ה'" (ישעיהו מ', ה'), וכבוד זה הוא אור אין סוף הסוכב כל עלמין, האור הטרנסצנדנטי המוסתר מהם כעת. אז יהיה לכלה קול, שכן קול הוא המשכה של דבר נסתר אל תוך הגילוי.

וגם קול חתן יתגלה כי כעת גם קול חתן אינו בגילוי מאחר שאינו בא לבחי' גילוי באותיות הדבור כו'

וגם "קול חתן" יתגלה, כי כעת גם קול החתן אינו בגילוי, מאחר שאינו מגיע לבחינת גילוי באותיות הדיבור וכו'.

גם קולו של החתן אינו נשמע כעת, משום שהאור היורד עדיין אינו בא לידי ביטוי באותיות דיבור גליות. לעתיד לבוא יתגלה קול החתן יחד עם קולה של הכלה.

(ועיין בפרשה תזריע דמ"ב סע"א [סוף עמוד א] דלאו אורחיה⁴¹ ובמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועי"ל [ועוד יש לומר] כו' דאע"ג [דאף על גב] כו' כי אין אופן כו'.

(וראו [בזוהר], פרשת תזריע, דף מ"ב ע"א: "דלאו אורחיה", וכן את מה שכתב הרמ"ז שם: "ועוד יש לומר" וכו', "שאף על גב" וכו', "כי אין אופן" וכו').

ההערה שבסוגריים מביאה מקורות לקולו הנסתר של החתן. בזוהר על תזריע (מ"ב ע"א) אומרת כנסת ישראל על גלותה: "ביקשתי את שאהבה נפשי ולא מצאתיו", כי אין דרכו להתייחד עמה אלא בארמונו, וקולו נשמע רק לבניו; מובאים שם דברי הרמ"ז, המקובל רבי משה זכות, לפי מילות הפתיחה שלהם.

או י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ס"פ בחקתי דקט"ו ע"ב והוות דיירי בשוקא דבורסקי⁴² כו' וכמ"ש סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא⁴³ דלכך אין שום שם במגלת אסתר והיינו שאין קול חתן וכלה בגילוי עכשיו כ"א מלובשים בהעלם כו' ע"ש)

או אפשר להסביר על פי מה שכתוב בסוף [הזוהר], פרשת בחוקותי, דף קט"ו ע"ב: "והייתה דרה בשוק של בורסקי" וכו'; וכפי שכתוב בסוף המאמר המתחיל "חייב אדם לבסומי בפוריא", שזו הסיבה לכך שאין במגילת אסתר שום שם [של ה'] . כלומר, קול החתן והכלה אינו מתגלה עכשיו, אלא הם מלובשים בהסתר וכו'. עיינו שם.

הסבר נוסף: בסוף פרשת בחוקותי בזוהר (קט"ו ע"ב) מדמים את ה' לאדם שאהובתו גרה בשוק של בורסקי, מקום מטונף של גלות, והוא נכנס אליו רק מפני שהיא שם. במאמר תורה אור על "חייב אדם לבסומי בפוריא" מוסבר שזו הסיבה לכך שלא מופיע במגילה שום שם של ה': החתן והכלה נוכחים עכשיו, אך הם מלובשים בהסתר.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלה קול מצהלות חתנים ב' חתנים הנ"ל (וזהו עת לחשות ועת לדבר⁴⁴ שעכשיו עת לחשות והיינו מצד חש דחשמל המסתיר ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיתברר ק"נ [קליפת נוגה] יהיה עת לדבר וזהו מל):⁴⁵

ולעתיד לבוא יתגלה "קול מצהלות חתנים" — שני החתנים שנזכרו לעיל. (וזהו "עת לחשות ועת לדבר": עכשיו היא "עת לחשות", מצד ה"חש" שבחשמל, המסתיר; ולעתיד לבוא, לאחר שקליפת נוגה תתברר, תהיה "עת לדבר", וזהו "מל".)

בעתיד יישמע קול צהלתם של שני החתנים. קהלת אומר שיש "עת לחשות ועת לדבר" (ג, ז): עכשיו היא עת לחשות, מפני שקליפת נוגה מסתירה; כאשר נוגה תתברר בעתיד, תהיה עת לדבר — "מל".

קטע 3 • 41

חתנים ונערים

4 ב וגם בבחי' נערים ממשטה נגינתם⁴⁶ ב' בחי' נערים הא' הוא יוסף שנק' נער כמ"ש והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו⁴⁷

2. וגם בבחינת "נערים ממשטה נגינתם" יש שתי בחינות של נערים. הראשונה היא יוסף, שנקרא נער, כמו שנאמר: "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו",

החלק השני עוסק במחצית השנייה של לשון הברכה, "נערים ממשטה נגינתם", ומוצא בה גם שתי בחינות של "נער". הראשונה היא יוסף, שהתורה מכנה אותו נער כשהיה עם בני בלהה וזלפה, נשות אביו (בראשית לז, ב).

כי גם בני בלהה שהם בחיי שוקין וירכין גד שוקא ימינא כוי לבר מגופא כוי עכ"ז [עם כל זה] הם מנשי אביו בחיי בקיעה הנ"ל.

מפני שאף בני בלהה, שהם בחינת השוקיים והירכיים — "גד שוקא ימינא" וכו', "לבר מגופא" וכו' — הם בכל זאת "נשי אביו", בחינת הבקיעה שנזכרה לעיל.

בני השפחות מקבילים לשוקיים ולירכיים, האיברים הנמוכים ביותר, שעליהם נאמר כאן שהם "מחוץ לגוף". ובכל זאת הם בני "נשי אביו" ושייכים ליעקב, והדבר מלמד שאור הבקיעה של יעקב מגיע גם למדרגות הנמוכות ביותר, ושם נמצא יוסף הנער עמם.

ולכך נאמר באשר וטובל בשמן רגלו⁴⁸ שאע"פ [שאף על פי] שהוא בבחי' רגלו מ"מ טובל הוא בשמן בחי' חכמה, וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תקוע אלפא לשמן⁴⁹ ואשה חכמה התקועית⁵⁰ ותקוע הוא מנחלת שבט אשר

ולכן נאמר על אשר: "וטובל בשמן רגלו": אף שהוא בבחינת "רגלו", בכל זאת הוא טובל בשמן, בחינת חכמה. וכמאמר חז"ל: "תקוע אלפא לשמן", וכן "אשה חכמה" — האשה התקועית; ותקוע היא מנחלת שבט אשר.

משה בירך את אשר, בן זלפה: "וטובל בשמן רגלו" (דברים לג, כד). אף שאשר הוא רק בחינת "רגל", הוא שקוע בשמן, המסמל את בחינת חכמה. הגמרא (מנחות פה, ב) אומרת שתקוע הייתה משוכחת במיוחד בשמן, ושיואב הביא משם "אשה חכמה", מפני ששמן הזית הפך את החכמה לנפוצה שם; ואדמו"ר הזקן מוסיף שתקוע הייתה בחלקו של אשר.

ולכן נאמר ביוסף והוא נער את בני בלהה כוי וזהו בחי' נער עליון דאצילות (כדפי' בפ' וישב דקפ"ב ע"ב).

ולכן נאמר ביוסף: "והוא נער את בני בלהה" וכו'. וזהו בחינת הנער העליון שבאצילות, כפי שנתבאר [בזוהר], פרשת וישב, דף קפ"ב ע"ב.

לכן יוסף נקרא נער דווקא כשהוא נמצא עם בני השפחות: הוא הנער העליון שבאצילות, המוריד את השפע עד למדרגות הנמוכות ביותר. הוזהר על פרשת וישב (קפ"ב ע"ב) מבאר מדוע יוסף הצדיק נקרא נער.

וענין בחי' נער זה היינו ע"ד כרוב אחד מקצה מזה⁵¹ הוא קצה אא"ס [אור אין סוף] שבז"א ונק' כרוב ואנפי זוטרי שזהו בחינת נער והיינו כשנצמצם השפע בבחי' נה"י [נצח הוד יסוד] דז"א להתלבש אח"כ במלי'.

ועניינה של בחינת נער זו היא בדוגמת "כרוב אחד מקצה מזה": זהו קצה אור אין סוף שבז"א, והוא נקרא "כרוב" ו"אנפי זוטרי", כלומר בחינת נער. היינו, כשהשפע מצטמצם בבחינת נה"י דז"א, כדי להתלבש אחר כך במלכות.

הנער הזה דומה לכרוב שהוצב בקצה אחד של הכפורת (שמות כה, יט); את השם "כרוב" דורשים כ"רביא", כלומר פני ילד, פנים "קטנות". זהו הקצה החיצוני של אור אין סוף שבתוך ז"א, כשהשפע מצטמצם בנה"י — הספירות התחתונות של ז"א — כדי להתלבש אחר כך במלכות.

ויש בחיי נער ב' ויהושע בן נון נער⁵² פני יהושע כפני לבנה⁵³ חנוך לנער⁵⁴ ע"פ דרכו הוא מט"ט
[מטטרון] בעולם הבריאה ויצירה כו'

ויש בחינת נער שנייה: "ויהושע בן נון נער"; "פני יהושע כפני לבנה"; "חנוך לנער על פי דרכו". זוהי מט"ט, בעולם הבריאה והיצירה וכו'.

הנער השני הוא יהושע, משרתו של משה, שנקרא נער (שמות לג, יא), ופניו, כפי שאומרת הגמרא, היו כפני הלבנה (בבא בתרא עה, א). הפסוק "חנוך לנער על פי דרכו" (משלי כב, ו) נדרש על מטטרון, המלאך הנקרא "נער", הנמצא בעולמות הבריאה והיצירה, שמתחת לאצילות.

ועמ"ש מזה בד"ה בכ"ה בכסלו, שכי"ז [שכל זה] יהיה בבחי' גילוי לע"ל [לעתיד לבוא] בחי' חתנים ובחי' נערים הנ"ל

ועיין כמה שנתבאר על כך בד"ה "בכ"ה בכסלו": כל זה יהיה בגילוי לעתיד לבוא — בחינת החתנים ובחינת הנערים הנזכרות לעיל.

אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו לחנוכה שבתורה אור, העוסק בנושא זה. הברכה היא ששתי הבחינות — החתנים והנערים — יתגלו לעתיד לבוא.

והיינו ע"י בחי' השמחה גילוי הש"ע [הש"ע (370)] נהורין⁵⁵ יאר ה' פניו אליך⁵⁶ כו' וארוכתך מהרה⁵⁷ כו' בבחי' צמיחה כו'.

והיינו על ידי בחינת השמחה, גילוי הש"ע נהורין: "יאר ה' פניו אליך" וכו', "וארוכתך מהרה" וכו', בבחינת צמיחה וכו'.

הגילוי הזה בא באמצעות השמחה, המגלה את ש"ע הנהורין הנזכרים בזהר. מכאן הברכה "יאר ה' פניו אליך" (במדבר ו, כה), וכן דברי ישעיהו "וארוכתך מהרה תצמח" (ישעיהו נח, ח): גילוי שצומח ומתפתח.

וענין חתנים מחופתם ונערים ממשחה נגינתם חופתם הוא בחי' מקיף מבינה דהיינו בעבודת ה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה עצמו

וענינו של "חתנים מחופתם ונערים ממשחה נגינתם": "חופתם" היא בחינת מקיף מבינה; כלומר, בעבודת ה' — באמצעות התבוננות בגדולתו של אין סוף עצמו, ברוך הוא.

כעת מוצגים שני חלקי הביטוי זה כנגד זה. "חופתם", החופה המקיפה את בני הזוג, היא בחינת מקיף מבינה; בעבודת האדם את ה' היא מתבטאת בהתבוננות בגדולתו של אין סוף עצמו.

(ר"ל [רוצה לומר] שמהתבוננות עצמה נולדה ונמשכה האהבה וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] לנגינה ושירה לעורר עי"ז התפעלות המדות, רק ע"י ההתבוננות עצמו יתפעל מאד. וא"כ מזהלות חתנים היינו השמחה וההתפעלות נמשך מהחופה והמקיף עצמו שהוא בחי' ההתבוננות שהבינה נק' מקיפים כמ"ש (כלומר, האהבה נולדת ונמשכת מן ההתבוננות עצמה, ואין צורך בניגון ובשירה כדי לעורר באמצעותם את התפעלות המדות; אלא ההתבוננות עצמה מעוררת אותו מאוד. ואם כן, "מזהלות חתנים" פירושו שהשמחה וההתפעלות נמשכות מן החופה ומן המקיף עצמו, שהוא בחינת ההתבוננות, שכן בינה נקראת מקיפים, כפי שמבואר

שמחת החתנים נובעת ישירות מן ההתבוננות: האהבה נולדת מן ההתבוננות עצמה, בלי צורך בניגון או בשירה כדי לעורר את הרגשות. בינה נקראת מקיפים, ולכן ה"חופה" שממנה שמחים החתנים היא ההתבוננות עצמה.

בביאור ע"פ וקבל היהודי [היהודים]⁵⁸ ולקמן ע"פ והניף את העומר,⁵⁹ או י"ל [יש לומר] כשהתבוננות בגדולת א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע אז נק' התבוננות זו בחי' מקיף וכמ"ש ע"פ טוב לחסות,⁶⁰ וכשהתפעלות נמשך מזה זהו ענין מזהלות חתנים מחופתם).

בביאור על הפסוק "וקיבל היהודי", ולקמן על הפסוק "והניף את העומר". או אפשר לומר, שכאשר ההתבוננות היא בגדולתו של אין סוף עצמו, שהוא סובב כל עלמין, התבוננות זו נקראת בחינת מקיף, כפי שמבואר על הפסוק "טוב לחסות"; וכשהתפעלות נמשכת מכך, זהו ענין "מזהלות חתנים מחופתם".

אדמו"ר הזקן מפנה לביאור בתורה אור על הפסוק "וקיבל היהודי" (אסתר ט, כג), ולמאמר בלקוטי תורה על הנפת העומר (ויקרא כג, יא). הוא מציע דרך נוספת: כשמתבוננים באין סוף עצמו, שהוא למעלה מכל העולמות ומקיף אותם, ההתבוננות עצמה היא בחינת מקיף, כפי שמבואר על הפסוק "טוב לחסות בה" (תהילים קיח, ח).

והוא בחי' שמחה גילוי פנימית אם הבנים שמחה⁶¹ גילוי השי"ע [השי"ע (370)] נהורין שלמעלה מהשתלשלות או שע"ה [שעליו השלום] נהורין.

וזו בחינת השמחה: גילוי הפנימיות של "אם הבנים שמחה". השמחה היא גילוי שלוש מאות ושבעים האורות שלמעלה מהשתלשלות, או שלוש מאות ושבעים וחמישה אורות.

שמחה זו היא גילוי הפנימיות של בינה, "אם הבנים", שהיא "שמחה" (תהילים קיג, ט). השמחה מגלה את שלוש מאות ושבעים האורות שלמעלה מהשתלשלות, או, לפי מניין אחר, שלוש מאות ושבעים וחמישה אורות.

וזהו וישם לך שלום⁶² שלום בגימטריא שע"ו שהם שע"ה [שעליו השלום] עם הכולל והוא הגורם להיות בחי' החתנים להיות בחי' יעקב יבקע כו'.

וזהו וישם לך שלום: שלום בגימטריא שלוש מאות שבעים ושש, שהם שלוש מאות שבעים וחמישה עם הכולל. וזה הגורם לכך שכחינת החתנים תהיה בחינת יעקב — "יבקע" וכו'.

ברכת הכוהנים מסתיימת במילים "וישם לך שלום" (במדבר ו, כו): אותיות "שלום" עולות בגימטריא שלוש מאות שבעים ושש, כלומר שלוש מאות שבעים וחמישה בתוספת אחד עבור המילה עצמה, ה"כולל". גילוי זה הוא שמביא לכך שהחתנים יהיו בחינת "יעקב" — האור הבוקע דרך כל מחיצה.

וזהו קול מזהלות חתנים מחופתן שמזהלות חתנים נעשה מחופתן עצמן דהיינו מבחי' גילוי סכ"ע [סובב כל עלמין] עצמו

וזהו "קול מזהלות חתנים מחופתם": מזהלות החתנים נובעות מן החופה עצמה, כלומר מבחינת גילוי סובב כל עלמין עצמו.

אם כן, "מזהלות חתנים מחופתם" פירושו ששמחתם נובעת מן החופה עצמה — מן האור המתגלה, המקיף את כל העולמות.

(ועמ"ש בד"ה לסוסתי⁶³ בענין כחתן יוצא מחופתו⁶⁴ ובד"ה משמח חתן) ובעבודת ה' מבחי' ההתבוננות עצמו.

(ועיין במה שכתוב בדיבור המתחיל "לסוסתי" בעניין "כחתן יוצא מחופתו", ובדיבור המתחיל "משמח חתן"); ובעבודת ה' — מבחינת ההתבוננות עצמה.

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "לסוסתי" (שיר השירים א, ט), המבאר את הפסוק "כחתן יוצא מחופתו" (תהילים יט, ו), ולמאמר "משמח חתן". בעבודת ה' של האדם, שמחת החתנים נובעת מן ההתבוננות עצמה.

אבל בעת שהם ב' בחי' נערים הנ"ל יוסף והוא נער ויהושע בן נון נער כו'

אבל כאשר מדובר בשתי בחינות הנערים שהוזכרו לעיל — יוסף, שעליו נאמר "והוא נער", ו"יהושע בן נון נער" וכו',

הנערים, יוסף ויהושע, שונים מן החתנים.

ממשתה נגינתם נגינה הוא בחי' שירה שהיו הלויים משוררים לעורר את האהבה והיינו כשהאהבה נמשכה ונתלכשה למטה צריך לעוררה בבחי' שירה,

[הם] "ממשתה נגינתם". נגינה היא בחינת שירה, שהלויים היו שרים כדי לעורר את האהבה. כלומר, כאשר האהבה נמשכת ומתלכשת למטה, יש לעורר אותה באמצעות בחינת השירה.

שמחתם היא "ממשתה נגינתם": הם זקוקים לשירה, כמו השירים שהלויים שרו בבית המקדש כדי לעורר את האהבה. כאשר האהבה יורדת ומתלכשת במדרגות נמוכות יותר, יש לעורר אותה באמצעות שירה.

(כענין מ"ש פ' בשלח דמ"ה ע"א לענ נבואה זיני תושבחן⁶⁵ הו קמיהו דנביאי למישרי עליהו רוח נבואה וכו' כנגן המנגן^{66, 67} וכו' בר ממשא וכו' ע"ש ועיין בפ' ויחי דרי"ו ב').

(כמו שכתוב ב[זוהר], פרשת בשלח, דף מ"ה ע"א, בענין הנבואה: "מיני תשבחות היו מנגנים לפני הנביאים, כדי שרוח הנבואה תשרה עליהם" וכו', "כשהמנגן מנגן" וכו', "חוץ ממשא" וכו'. עיין שם, וכן בפרשת ויחי, דף רי"ו ע"ב.

בזוהר (בשלח, מ"ה ע"א) נאמר שניגנו לפני הנביאים כדי שרוח הנבואה תשרה עליהם, כפי שאלישע ביקש שיביאו מנגן, ו"כשהמנגן ניגן" באה עליו יד ה' (מלכים ב' ג, טו); משה לבדו לא נזקק לכך. הזוהר בפרשת ויחי (רי"ו ע"ב) מוסיף שהשכינה אינה שורה מתוך עצבות, ולכן נקרא המנגן.

ומזה נלמוד ונשכיל ג"כ בעבודת ה' לענין גילוי אור האהבה והיראה בלב האדם שיש מי שצריך לשיר וקול המעורר הכוונה שע"ז דוקא תתעורר גילוי האהו"י⁶⁸ [האהבה ויראה], ויש מי ששכלו ומדותיו גדולים יותר וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] כלל לזה

מכאן נלמד ונבין גם בעבודת ה', בענין גילוי אור האהבה והיראה בלבו של האדם: יש מי שזקוק לשירה ולקול המעורר את הכוונה, ורק באמצעותם מתעורר גילוי האהבה והיראה; ויש מי ששכלו ומדותיו גדולים יותר, והוא אינו זקוק לכך כלל,

כך גם בעבודת ה'. יש אנשים שזקוקים לשירה ולניגון המעורר את כוונת הלב, ורק כך האהבה והיראה יכולות להתגלות בהם; אחרים, ששכלם ומדותיהם גדולים יותר, אינם זקוקים לכך כלל.

אלא שע"י ההתכוננות כמוחו תתעורר האהו"י⁶⁹ [האהבה ויראה] בלבו. וזהו ג"כ ענין יכל הוא היה אבי יושב אהל⁷⁰ כו' ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור⁷¹ כו',

אלא די לו בהתכוננות שבמוחו כדי לעורר את האהבה והיראה בלבו. וזהו גם ענינם של "יכל הוא היה אבי יושב אהל" וכו', "ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור" וכו'.

אצלם די בהתכוננות שבמוחו כדי לעורר את האהבה והיראה שבלב. שני האחים שבבראשית ד, כ-כא מסמלים את שני הסוגים: יכל, אבי יושבי האוהלים, ויובל, אבי המנגנים בכינור.

כי יושב אהל זהו בחי' לשמש שם אהל בהם⁷² והוא כחתן יוצא מחופתו שמצהלות חתנים הוא מחופתן מהאהל והמקיף עצמו וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] לכנור ושיר ומנגן כו'

"יושב אהל" הוא בחינת "לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו": שמחת החתנים נובעת מחופתם, מן האוהל ומהמקיף עצמו, ולכן אין צורך בכינור, בשירה ובמנגן וכו'.

יכל, יושב האוהל, הוא בחינת החתן: אוהלו של השמש שבתהילים יט, שממנו הוא יוצא "כחתן מחופתו". שמחתו נובעת מן האוהל, מן האור המקיף עצמו, ואין הוא זקוק לכינור, לשירה או למנגן.

אבל בחי' יובל הוא למטה מזה דהיינו כשא"א להיות התפעלות המדות כ"א ע"י נגינה ושיר כו' וכענין החילוק בין כהנים ללויים שלויים היו בשיר וכהנים בחשאי ברעותא דלכא כו' שהוא בחי' פנימית הלב.

אבל בחינת יובל נמוכה מזה: כאשר אי אפשר לעורר את המדות אלא באמצעות נגינה ושירה וכו'. זה דומה להבדל בין הכהנים ללויים: הלויים שרו, ואילו הכהנים עבדו בדממה, "ברעותא דלכא" וכו', שהיא בחינת פנימיות הלב.

יובל, מנגן הכינור, הוא המדרגה הנמוכה יותר, שבה אפשר לעורר את המדות רק באמצעות מוזיקה. כך גם ההבדל בין הלויים, שעבדו בשירה, לכהנים, שעבדו בדממה "ברעותא דלכא" — פנימיות הלב.

ועמ"ש כפי שמות בדי"ה קול דודי שבחי' הראשונה נק' באר שבע כו' והיינו להיות חו"ב [חכמה ובינה] בגדולת ה' בהתרחבות גדול במוחו ומחשבתו וע"כ יכול הוא לעורר מדת האהוי"ר [האהבה ויראה] בהתגלות לבו ע"י עסק המחשבה בלבד

ועיין במה שכתוב בפרשת שמות, בדיבור המתחיל "קול דודי", שהבחינה הראשונה נקראת באר שבע וכו': כאשר החכמה והבינה בגדולת ה' רחבות מאוד במוחו ובמחשבתו, הוא יכול לעורר את מדת האהבה והיראה שתתגלה בלבו באמצעות המחשבה לבדה;

המאמר בתורה אור על "קול דודי" מסביר שהמדרגה הראשונה, הנקראת באר שבע, שייכת למי שהחכמה והבינה שלו בגדולת ה' רחבות ומקיפות. אדם כזה יכול לעורר את האהבה והיראה באופן גלוי בלבו באמצעות המחשבה בלבד.

אבל מי שמוחו קטן כו' ע"ש. ולכן א"ש [אתי שפיר] דבחי' נערים שזהו בחי' קטנות צ"ל ממשותה נגינתם דייקא. ועוד יובן זה דהנה כפי' וישב דקפ"ב ע"ב כ' [כתב] ה"נ [הכי נמי] אתקרי איהו בשמא דילה דכתיב והוא נער⁷¹ כו'

אבל מי שמוחו קטן וכו', עיין שם. לכן מובן היטב שבחינת הנערים, שהיא בחינת קטנות, צריכה דווקא להיות "משותה נגינתם". ועניין זה יובן גם מן הנאמר בזוהר, פרשת וישב, דף קפ"ב ע"ב: "כך גם הוא נקרא בשמה, כמו שכתוב: 'והוא נער' וכו'.

מי שמוחו "קטן" זקוק ליותר מכך, ולכן הנערים, המייצגים את בחינת הקטנות, צריכים דווקא "משותה נגינתם". הוכחה נוספת לכך מובאת בזוהר בפרשת וישב, האומר על יוסף: "כך גם הוא נקרא בשמה" — הוא נקרא נער על שם מלכות.

הרי מובן דעיקר בחי' קריאת שם נער בצדיק עליון דאצילות הוא ע"ש [על שם] המל' שנק' כן וכמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם שהמלכות לפעמים נק' נער ולפעמים נק' נערה ולכך גם ז"א נק' נער כשמה כו'. מכאן מובן שהטעם העיקרי לכך שהצדיק העליון שבאצילות נקרא בשם "נער" הוא משום מלכות, שנקראת כך. וכפי שכתב שם מקדש מלך, שמלכות נקראת לפעמים "נער" ולפעמים "נערה"; ולכן גם ז"א נקרא "נער" על שמה וכו'.

הצדיק העליון שבאצילות, יסוד, נקרא "נער" בעיקר בגלל מלכות, הנושאת שם זה. מקדש מלך מסביר שמלכות נקראת לפעמים "נער" ולפעמים "נערה", וז"א נקרא "נער" על שמה.

ופי' וענין שהמלי נקי נער בלא ה' מבוואר בפי' בא דלי"ח ע"ב דכל זמן דלא קבילת דכר אקרי נער⁷² כו' המשמעות והעניין של כך שמלכות נקראת "נער", בלי ה"א, מוסברים בפרשת בא, דף ל"ח ע"ב: "כל זמן שלא קיבלה זכר, היא נקראת נער" וכו'.

בתורה מופיעה לפעמים המילה "נערה" בלי ה"א הסופית, כ"נער". הוזהר (בא, ל"ח ע"ב) מסביר שכל זמן שלא קיבלה מן הזכר היא נקראת "נער", ולאחר שקיבלה היא נקראת "נערה"; ה"א החסרה מסמנת מצב של העדר קבלה.

ונתבאר הפי' ע"י בעבודת ה' לקמן בשיר השירים ע"פ לריח שמניך⁷³ דפי' עד לא קבילת היינו שעדיין לא זרח אלקות בתוך הלב ולבו אטום כבתולה כו'. ובמ"א נתבאר שזהו אף שנמשך ונתפשט ההתבוננות בלב

החסבר לכך בעבודת ה' מובא להלן בשיר השירים, על הפסוק "לריח שמניך": "עד שלא קיבלה" פירושו שהאלקות עדיין לא האירה בתוך הלב, ולבו אטום כבתולה וכו'. ובמקום אחר מוסבר שזה כך אף שההתבוננות כבר נמשכה והתפשטה בלב,

המאמר של אדמו"ר הזקן על "לריח שמניך" (שיר השירים א, ג) מיישם זאת בעבודת האדם: "עד שלא קיבלה" פירושו שהאלקות עדיין לא האירה בתוך הלב, שנותר אטום. במקום אחר הוא מוסיף שהדבר כך גם כשההתבוננות כבר התפשטה בלב.

אבל הוא בחיצוני הלב ולא נקלט בפנימית הלב ונקי אירוסין לבד וכה"ג [וכהאי גוונא] נתבאר לקמן בפי' מטות ע"פ ואשה כי תדור⁷⁴ בפי' וענין בנעוריה בית אביה כו' וזהו ענין חסד נעוריק וכו' ע"ש.

אך היא נמצאת בחיצוניות הלב ולא נקלטה בפנימיות הלב, ונקראת רק אירוסין. כעין זה מוסבר להלן בפרשת מטות, על הפסוק "ואשה כי תדור", בענין "בנעוריה בית אביה" וכו'; וזהו ענין "חסד נעוריק" וכו', עיינו שם.

ההתבוננות עשויה להגיע רק לחיצוניות הלב ולא להיקלט בפנימיות, בדומה לאירוסין בלי נישואין שלמים. רעיון דומה מובא בלקוטי תורה, מטות, על נדריה של נערה "בנעוריה בית אביה" (במדבר ל), וכן על "חסד נעוריק" (ירמיהו ב, ב).

גם הנה גבי חסד נעוריק כתיב לכתך אחרי במדבר⁷⁵ ופי' לכתך אחרי זהו בחי' אתכפא אבל עדיין אינו כבחי' לאהפכא חשוכא לנהורא שיהיה גילוי פנימית נקודת הלב כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל] באריכות ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק⁷⁶ כו'.

גם על "חסד נעוריק" נאמר "לכתך אחרי במדבר", ופירוש "לכתך אחרי" הוא בחינת אתכפא, אך עדיין אין זו בחינת הפיכת חושך לאור, שבה מתגלה פנימיות נקודת הלב, כפי שהוסבר לעיל בהרחבה על הפסוק "זכור את אשר עשה לך עמלק" וכו'.

הפסוק בירמיהו ממשיך: "לכתך אחרי במדבר". ההליכה אחרי ה' במדבר היא אתכפא — הכנעת הטבע — אך עדיין אין זו הפיכת חושך לאור, שבה מתגלה פנימיות נקודת הלב. מאמר תורה אור על "זכור את אשר עשה לך עמלק" (דברים כה, יז) מבאר זאת בהרחבה.

ולכן מכ"ז [מכל זה] יובן דבבחי' ומדרגת זו שנק' נערים צריך ליגיעה רבה ועצות לעורר האהבה וזהו ענין ונערים ממשותה נגינתם שהקול והנעימה מעורר הכוונה משא"כ גבי חתנים א"צ [אין צריך / אינו צריך] לזה כי פנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין.⁷⁷

לכן מכל האמור מובן שבבחינה ובמדרגה זו, הנקראת "נערים", דרושים יגיעה רבה ועצות כדי לעורר את האהבה. וזהו ענין "ונערים ממשותה נגינתם": הקול והנעימה מעוררים את הכוונה. לעומת זאת, אצל חתנים אין צורך בכך, כי פנימיות הלב מתאחדת עם המוח בבחינת "תרין ריעין דלא מתפרשין".

לכן במדרגת "נערים" דרושים יגיעה רבה ועצות מעשיות כדי לעורר את האהבה, והשירה והנעימה מעוררות את הכוונה שכלב. החתנים אינם זקוקים לכך, כי פנימיות הלב כבר מאוחדת עם המוח, כ"תרין ריעין דלא מתפרשין" שבוהר.

ושירה היא על היין⁷⁸ נכנס יין יצא סוד⁷⁹ מהעלם לגילוי וזהו ממשותה נגינתם נגינה ומשתה יין והשירה נאמרת על היין: "נכנס יין יצא סוד" — מן ההעלם אל הגילוי. וזהו "ממשותה נגינתם": נגינה ומשתה יין. השירה נאמרת על היין (ברכות לה ע"א), ו"נכנס יין יצא סוד" (עירובין סה ע"א): היין מוציא את הנסתר אל הגילוי. לכן שמחת הנערים, "ממשותה נגינתם" — המשתה של שירתם — כוללת שירה ויין יחד.

אבל החתנים הם למעלה מבחי' יין אלא מחופתם עצמם וזהו אכלו רעים⁸⁰ לעילא שתו ושכרו דודים לתתא כי לתתא בבחי' דודים צ"ל שתו ושכרו משא"כ למעלה בבחי' רעים כו' אך החתנים הם למעלה מבחינת יין, אלא שמחתם באה מהחופה עצמה. וזהו "אכלו רעים" — למעלה; "שתו ושכרו דודים" — למטה. למטה, בבחינת "דודים", צריך "שתו ושכרו", ואילו למעלה, בבחינת "רעים" וכו'.

החתנים הם למעלה מיין: שמחתם באה מהחופה עצמה. הזוהר דורש את הפסוק "אכלו רעים; שתו ושכרו דודים" (שיר השירים ה, א) כשתי מדרגות: הרעים שלמעלה מאוחדים תמיד, ולכן די להם באכילה; ואילו הדודים שלמטה משתוקקים זה לזה ונמצאים יחד רק לפרקים, ולכן הם זקוקים לשתייה.

(ועמ"ש סדי"ה באתי לגני בענין רעים ודודים ומ"ש בד"ה לבבתיני⁸¹ מענין בחי' אחותי ובחי' כלה ובמ"א נת' [נתבאר] דשבת הוא בחי' אכלו רעים ויו"ט [ויום טוב] הוא בחי' שתו ושכרו דודים): (ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח "באתי לגני" בענין רעים ודודים, ובמה שנכתב במאמר הפותח "לבבתיני" בענין בחינת אחותי ובחינת כלה. ובמקום אחר מוסבר ששבת היא בחינת "אכלו רעים", ויום טוב הוא בחינת "שתו ושכרו דודים").

הקורא מופנה לסוף המאמר "באתי לגני" ולמאמר "לבבתיני", שניהם בלקוטי תורה על שיר השירים. במקום אחר מוסבר ששבת היא בחינת "אכלו רעים", ויום טוב הוא בחינת "שתו ושכרו דודים".

קטע 4 • 51-9

נערים למעלה מן הזקנים

5 ג ואחר כ"ז [כל זה] יובן פי' והיה אור הלבנה כו', דהנה איתא נערים פני זקנים ילבינו, כי

3. לאחר כל האמור יובן פירוש "והיה אור הלבנה וגו'". שכן נאמר: "נערים פני זקנים ילבינו". כי

החלק השלישי חוזר אל הפסוק הפותח על הלבנה. המפתח הוא מאמר חז"ל על הזמן שלפני ביאת המשיח: "נערים פני זקנים ילבינו", שבדרך כלל מבינים אותו כך שהצעירים יביישו את הזקנים. אדמו"ר הזקן יפרש שהנערים מתעלים מעל הזקנים, ובהמשך יזהה את שני הנערים עם השמש והלבנה שבפסוק בישעיהו.

הנה זקנים הוא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] איזהו זקן שקנה חכמה,⁸² קנין הוא המשכה מהעלם

אל הגילוי ומקור המשכת חו"ב [חכמה ובינה] הוא מדיקנא

"זקנים" הם כפי שאמרו חז"ל: "איזהו זקן? זה שקנה חכמה". קניין הוא המשכה מן ההעלם אל הגילוי; ומקור המשכת חכמה ובינה הוא מן הדיקנא

הגמרא אומרת ש"זקן" הוא מי שקנה חכמה (קידושין לב ע"ב). קניין הוא הוצאה של דבר מן ההעלם אל הגילוי, והמקור שממנו נמשכות חכמה ובינה הוא ה"דיקנא", זקנו של אריך אנפין — הממד החיצוני של כתר. שלושה עשר התיקונים שלו הם צינורות שדרכם האור שלמעלה מן השכל נמשך למטה.

דא"א אבא יונק ממזל השמיני ואימא ממזל הי"ג⁸³ וזהו זקן שקנה חכמה שקנין והתהוות החכמה נמשך מבחי' דיקנא.

של אריך אנפין: אבא יונק מן המזל השמיני, ואמא מן המזל השלושה עשר. וזהו "זקן שקנה חכמה", שכן קניין החכמה והתהוותה נמשכים מבחינת הדיקנא.

האריז"ל מלמד שמתוך שלושה עשר תיקוני הדיקנא, השמיני והשלושה עשר נקראים כל אחד "מזל", מלשון נזילה. אבא, כלומר חכמה, יונק מן השמיני, ואמא, כלומר בינה, מן השלושה עשר. לכן "זקן שקנה חכמה" פירושו שהחכמה עצמה מתהווה מן הדיקנא.

6 וזהו והחכמה מאין תמצא⁸⁴ מבחי' שאין ערוך שהוא רק בחי' שערות וכמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש⁸⁵ כו'.

וזהו "והחכמה, מאין תמצא?" — מבחינה שאין לה ערך [אליה], והיא בחינת שערות בלבד, כפי שמוסבר במאמר המתחיל "ועשית בגדי קודש" וכו'.

איוב שואל: "והחכמה, מאין תמצא?" (איוב כח, יב), ואדמו"ר הזקן דורש את "מאין" במשמעות "מן האין": החכמה נמשכת מבחינה שאין לה ערך ביחס אליה, שהיא ביחס למקורה רק "שערות" — צמיחה דקה היוצאת ממנו. הוא מפנה למאמרו על הפסוק "ועשית בגדי קודש" (שמות כח, ב).

וגם שעירות אלו הן הן הלכות התורה ושער רישיה כעמר נקא⁸⁶ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במ"ת [במתן תורה] נדמה להם כזקן⁸⁷ כו'

ושעירות אלו הן גם הלכות התורה עצמן: "ושער ראשו כצמר נקי"; וכמאמר חז"ל, שבשעת מתן תורה נדמה להם כזקן וכו'.

השעירות הללו הן הלכות התורה, כמתואר בחזון דניאל על עתיק יומין: "ושער ראשו כצמר נקי" (דניאל ז, ט). כך גם אמרו חז"ל, שבשעת מתן תורה ה' נראה לישראל כזקן.

והנה השעירות והדיקנא שרשה ממו"ס [ממוחא סתימאה] אכן נמשכה רק מבחי' ז"ת [ז' תחתונות] דמו"ס [דמוחא סתימאה] עד"מ השעירות באדם הן

והנה, השעירות והזקן שורשם במוחא סתימאה, אבל הם נמשכים רק מבחינת שבע התחתונות של מוחא סתימאה. לשם משל, שעירות האדם הן

השעירות והזקן מושרשים במוחא סתימאה, "המוח הנסתר" של אריך אנפין, אך הם נמשכים רק משבע הספירות התחתונות שבו, ולא מן השכל שבו. מכאן מובא משל מן האדם.

רק בחי' צומח, וצומח הן בחי' ז"ת [ז' תחתונות] שהם המדות כו' ולכן זקנה ושיבה הוא בן ע' [שבעים] שנה שהם ז' מדות הכלולים כל אחד מעשרה.

רק מבחינת הצומח, והצומח הוא בחינת שבע התחתונות, שהן המדות וכו'. לכן זקנה ושיבה הן בגיל שבעים שנה: שבע המדות, שכל אחת מהן כלולה מעשר.

שעירות האדם דומות לצמיחה מן הצומח, שגדלה בלי תחושה; ובמדרגות העליונות, בחינת הצומח מקבילה לשבע הספירות התחתונות, שהן המדות. משום כך זקנה נקבעת בגיל שבעים: שבע מדות, שכל אחת מהן מורכבת מעשר.

7 והנה הנערים הם למטה הרבה מבחי' ומדרגת זקן כמובן ע"פ הנ"ל. אך לע"ל [לעתיד לבוא] שיהיה עליות העולמות ע"ז אמר נערים פני זקנים ילבינו שגם בחי' הנערים יתעלו כ"כ [כל כך] עד שיהיו למעלה מבחי' זקן שקנה חכמה

והנה הנערים נמוכים בהרבה מבחינתם ומדרגתם של הזקנים, כפי שמוכן מן הדברים שנאמרו לעיל. אבל לעתיד לבוא, כאשר תהיה עליית העולמות, על כך נאמר: "נערים פני זקנים ילבינו" — גם בחינת הנערים תתרומם כל כך, עד שתהיה למעלה מבחינת "זקן שקנה חכמה".

בדרך כלל הנערים נמוכים בהרבה מן הזקנים, שחכמתם היא "חכמה שנקנתה". אבל לעתיד לבוא יעלו כל העולמות, ואז יעלו הנערים למדרגה גבוהה כל כך, עד ש"ילבינו" — יעמדו למעלה — מן הזקנים שקנו חכמה.

(ועדי"ז אפשר לומר משי"ש [מה שכתוב שם] בת קמה באמה⁸⁸ הוא כמ"ש במ"א ע"פ רני ושמחי בת⁸⁹ כו')

שיש ג' מדרגות לא זו מחבבה עד שקראה בתי ואח"כ אחותי ואח"כ אמי כו'

(על דרך זו אפשר להסביר את מה שנאמר שם, "בת קמה באמה": הדבר הוא כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "רני ושמחי בת" וכו', שיש שלוש מדרגות: "לא זו מחבבה עד שקראה בתי", ואחר כך "אחותי", ואחר כך "אמי" וכו'.

מאמר חז"ל ממשיך ואומר: "בת קמה באמה" (מיכה ז, ו), וגם את הדברים האלה אפשר להבין כתיאור של עלייה. במאמר תורה אור על "רני ושמחי בת ציון" מוסבר המדרש שהקב"ה כינה תחילה את כנסת ישראל "בתי", אחר כך "אחותי" ולבסוף "אמי" — שלוש מדרגות העולות זו על גבי זו.

ולעיתיד כתיב רני ושמחי בת שבחי' בת תתעלה ביתר שאת ולהיות אחעט"ב [אשת חיל עטרת בעלה] וזהו בת קמה באמה והיינו ג"כ ענין וכלה בחמותה וע"ד מ"ש בפ' שלח דקע"א ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני^{90, 91}.

ולעיתיד לבוא נאמר: "רני ושמחי בת": בחינת "בת" תתרומם במידה יתרה ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה". וזהו "בת קמה באמה", וזהו גם ענין "וכלה בחמותה". והוא על דרך מה שנאמר בפרשת שלח, דף קע"א, על הפסוק "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני".

לעיתיד לבוא יתקיים קריאתו של זכריה: "רני ושמחי בת" (זכריה ב, יד): ה"בת", מלכות, תתרומם מעל למקורה ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ד). לכן "בת קמה באמה" ו"כלה בחמותה" מתארים את העלייה של התחתון מעל העליון, כפי שהזוהר (שלח, קעא ע"א) שואל כיצד יכולים מים חיים מירושלים לזרום אל הים "הקדמוני", שפירושו המילולי הוא הים הקודם, מקורם של כל המים.

והענין כמ"ש (בישעיה ס"ה כ' [כתב]) הנער בן מאה שנה ימות⁹² פ"י שבחי' הנער יתעלה כ"כ [כל כך] עד שיהיה בן מאה שנה שהוא למעלה מבחי' ומדרגת זקנה ושיבה⁹³ דעכשיו שהוא בן ע' [שבעים] שנה דהיינו ז"ת [ז' תחתונות] דכתר,

והענין הוא כפי שנאמר (בישעיהו, פרק ס"ה, פסוק כ'): "הנער בן מאה שנה ימות". פירוש הדבר הוא שבחינת הנער תתרומם כל כך, עד שתהיה בת מאה שנה — למעלה מבחינת ומדרגת הזקנה והשיבה של עכשיו, שהיא בגיל שבעים, כלומר שבע הספירות התחתונות של כתר.

נבואת ישעיהו "הנער בן מאה שנה ימות" (ישעיהו סה, כ) פירושה שהנער יעלה למדרגת "מאה". המשנה קובעת שגיל השיבה הוא שבעים (אבות ה, כא), והדבר מקביל לשבע הספירות התחתונות של כתר; לכן "מאה" היא מדרגה גבוהה עוד יותר.

אבל בן מאה שנה היינו גם ג"ר [ג' ראשונות] דכתר עם ז"ת [ז' תחתונות] שהם ע"ס [עשר ספירות] דכתר הכלולים מעשר וכמ"ש בפ' חיי שרה דקכ"ג ע"א

אבל "בן מאה שנה" פירושו שגם שלוש הספירות הראשונות של כתר מצטרפות לשבע התחתונות, והן עשר הספירות של כתר, שכל אחת מהן כלולה מעשר, כפי שנאמר בפרשת חיי שרה, דף קכ"ג ע"א:

"בן מאה שנה" כולל את שלוש הספירות הראשונות של כתר יחד עם שבע הספירות התחתונות — את כל עשר הספירות של כתר, שכל אחת מהן כלולה מעשר. הוזהר (חיי שרה, קכג ע"א), בביאור "מאה שנה" בחיי שרה, מתאר את הקב"ה ככלול מן המקום העליון והנסתר מכל נסתר במספר מאה.

קב"ה [קודשא בריך הוא] דאתכליל מאתר עילאה סתימא דכל סתימא במאה ברזא דמאה ברכאן⁹⁴ כו' וא"כ יהיו אז בחיי נערים למעלה מבחי' זקן דעתה שהוא בחי' ז"ת [ז' תחתונות] דמו"ס [דמוחא סתימאה].

"הקב"ה, שנכלל מן המקום העליון, הנסתר מכל נסתר, במאה, בסוד מאה ברכות" וכו'. ואם כן, בחינת הנערים תהיה אז למעלה מבחינת הזקן של עכשיו, שהיא בחינת שבע הספירות התחתונות של מוחא סתימאה.

הוזהר קושר זאת למאה הברכות שאומרים בכל יום. לכן לעתיד לבוא יעמדו הנערים למעלה מן הזקן של ימינו, שמדרגתו היא רק שבע הספירות התחתונות של מוחא סתימאה.

8 ועיין פע"ח [פרי עץ חיים] שער חג השבועות פ"א מש"ש [מה שכתוב שם] בפ"י משנה זו בן ה' שנים כו' עד בן ע' [שבעים] שנה כו'

ועיינו בפרי עץ חיים, שער חג השבועות, פרק א, במה שכתוב שם בפירוש המשנה "בן חמש שנים" וכו', עד "בן שבעים שנה" וכו':

האריז"ל בפרי עץ חיים (שער חג השבועות, פרק א) מסביר את המשנה "בן חמש שנים למקרא... בן שבעים לשיבה" (אבות ה:כא) כשלבים בהתפתחות ז"א.

הוא כשעולה הז"א בדיקנא דא"א כו' וא"כ מוכן דבן מאה שנה הוא בחי' גבוה יותר הרבה והיינו כנ"ל ושם יהיה עליות ומדרגת בחי' הנער כו'.^{95, 96}

היינו כשז"א עולה בזקן של אריך אנפין וכו'. ואם כן, מוכן ש"בן מאה שנה" הוא בחינה גבוהה הרבה יותר, וכפי שהוזכר לעיל; ושם יהיו העליות ומדרגת בחינת הנער וכו'.

"בן שבעים", הזקן ששערו לבן, הוא כאשר ז"א עולה לזקן של אריך אנפין. לכן "בן מאה שנה" הוא בחינה גבוהה הרבה יותר, ושם יעלה הנער בעתיד.

9 וזהו שאמרו קנה חכמה קנה בינה⁹⁷ ב"פ [בי פעמים] קנה גימטריא יש,^{98.99} והנה יש הוא חצי מתרי"ך אורות דכתר ופי' חצי היינו

וזהו שנאמר: "רכוש חכמה, רכוש בינה": פעמיים "רכוש" עולה בגימטריה יש [310]. והנה, יש הוא מחצית מ־620 האורות שבכתר. פירוש "מחצית" הוא

בספר משלי נאמר: "רכוש חכמה, רכוש בינה" (משלי ד, ה). המילה "רכוש" (קנה, 155) מופיעה פעמיים ועולה 310, כמניין יש; 310 הם מחצית מ־620, כמניין כתר. האריז"ל אומר שבכתר יש 620 אורות, ומחצית מהם — יש — ניתנת לאבא ואמא.

כי הכתר שבכל ספירה נחשב הוא לבדו נגד כל הטי"ס [הטי ספירות] שבהספירה ע"ד רגלי החיות כנגד כולן¹⁰⁰ כוי

שהכתר שבכל ספירה נחשב, בפני עצמו, כשווה לכל תשע הספירות שבאותה ספירה, בדומה ל"רגלי החיות כנגד כולן" וכוי.

מדוע מדובר במחצית? משום שהכתר שבתוך כל ספירה נחשב כשווה לתשע הספירות שמתחתיו יחד, בדומה לדברי הגמרא ש"רגלי החיות" שוות לכל המידות שנמנו לפניו (חגיגה יג ע"א).

וכן גם בכתר עצמו שכלול מע"ס [מעשר ספירות] הנה הטי"ס [הטי ספירות] שבו מחכמה עד המלי' נחשבים למחצה, והכתר שבכתר הוא לבדו כנגד כולן

וכך גם בכתר עצמו, שכלול מעשר ספירות: תשע הספירות שבו, מחכמה ועד מלכות, נחשבות למחצית אחת, והכתר שבכתר לבדו שווה לכולן.

כך הוא גם בתוך הכתר עצמו: תשע הספירות התחתונות שבו, מחכמה ועד מלכות, הן מחצית מ־620 האורות שלו, והכתר שבכתר לבדו הוא המחצית השנייה.

ולכן אמר דשרש חו"ב [חכמה ובינה] נק' קנה חכמה קנה בינה שהוא גימטריא יש והיינו חצי התחתון דכתר

ולכן נאמר ששורש חכמה ובינה נקרא "רכוש חכמה, רכוש בינה", שעולה בגימטריה יש; כלומר, הוא המחצית התחתונה של הכתר.

לכן שורש חכמה ובינה — "רכוש חכמה, רכוש בינה", שערכו בגימטריה יש — הוא המחצית התחתונה של הכתר, שורשם של הזקנים.

אבל העלייה דלע"ל [דלעתיד לבוא] שיתעלה הנער להיות בבחי' בן מאה דר"ל [דרוצה לומר] לבחי' הכתר שבכתר כנ"ל אי"כ יתעלה גם בבחי' חצי העליון דכתר שלמעלה מעלה בבחי' חצי התחתון שהוא שרש בחי' ומדרגת זקנים עתה.

אבל העלייה שתהיה לעתיד לבוא, כשהנער יתעלה להיות בבחינת "בן מאה שנה", כלומר לבחינת הכתר שבכתר, כפי שנתבאר לעיל, פירושה שהוא יתעלה גם לבחינת המחצית העליונה של הכתר, הגבוהה לאין ערוך מן המחצית התחתונה, שהיא שורש הבחינה והמדרגה של הזקנים כיום.

לעתיד לבוא הנערים יעלו ל"מאה", לבחינת הכתר שבכתר, שהיא המחצית העליונה של הכתר, הגבוהה לאין ערוך מן המחצית התחתונה, שורשם של הזקנים כיום. כך יעלו הנערים על הזקנים.

קטע 5 • 101

שני חצאי הכתר

10 ופי' ב' חצאין אלו היינו כי הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים¹⁰¹ ויש בו ב' בחינות הבחי' התחתונה שבו הוא מה שהוא שרש וראש הנאצלים.

פירושם של שני חצאים אלה הוא שכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים, ויש בו שתי בחינות. הבחינה התחתונה שבו היא היותו השורש והראש של הנאצלים.

כתר הוא הממוצע בין אין סוף, המאציל, לבין הספירות הנאצלות, ולכן יש בו שתי בחינות. הבחינה התחתונה שבו היא היותו השורש והראש של כל הנאצלים.

והבחינה העליונה שבו היינו הארת אור א"ס בחי' תחתונה שבמאציל כו' וכמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה¹⁰² ובד"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת.¹⁰³

והבחינה העליונה שבו היא הארת אור אין סוף, הבחינה התחתונה שבמאציל וכו', כפי שמבואר בביאור על הפסוק "שחורה אני ונאווה", ובמאמר המתחיל "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת".

הבחינה העליונה שבו היא הארה של אור אין סוף עצמו, הבחינה התחתונה ביותר של המאציל. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "שחורה אני ונאווה" (שיר השירים א, ה), ולמאמרו על ראש השנה שחל בשבת.

קטע 6 • 111-12

חמה ולבנה

11 והיינו כי בחיי נער הוא בחיי יוסף שהוא יסוד ז"א יתעלה ביסוד דעתיק וגם למעלה יותר וכמ"ש

כלומר, בחינת הנער היא בחינת יוסף, שהוא יסוד של ז"א, והוא עתיד להתעלות ליסוד של עתיק, ואף למעלה מזה, כפי שנאמר,

כעת מזהים הנערים עם האורות שבפסוק בישעיהו. הנער הוא יוסף, יסוד של ז"א, ולעיתיד הוא יעלה ליסוד של עתיק, החלק העליון של כתר, ואף למעלה מזה.

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד¹⁰⁴ אותיות אדם^{105, 106} בחיי א"ק [אדם קדמון]. וזהו והיה אור הלבנה כאור החמה¹⁰⁷ כי חמה ולבנה הן בחיי ב' נערים הני"ל

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד": האותיות של "מאד" הן "אדם", בחינת אדם קדמון. וזהו "והיה אור הלבנה כאור החמה", שכן החמה והלבנה הן שתי בחינות הנערים שהוזכרו לעיל:

את דברי ישעיהו "עבדי... ירום ונשא וגבה מאד" (ישעיהו נב, יג) מפרשים על פי האר"ל: האותיות של "מאד" הן "אדם" — אדם קדמון, הבחינה הקדמונית שמעל כל העולמות. זהו פירוש "והיה אור הלבנה כאור החמה", שכן החמה והלבנה הן שני הנערים.

כי יהושע בן נון נער¹⁰⁸ ופני יהושע כפני לבנה¹⁰⁹ ויוסף שהוא יסוד נק' ג"כ חמה וכמו שהחמה משפיע ללבנה כך יוסף הוא המשביר¹¹⁰ כו'.

שהרי "יהושע בן נון נער", ו"פני יהושע כפני לבנה"; ויוסף, שהוא יסוד, נקרא גם חמה. וכשם שהחמה משפיעה ללבנה, כך יוסף הוא "המשביר" וכו'.

יהושע הנער הוא הלבנה, שכן פניו היו כפני הלבנה (בבא בתרא עה ע"א), ויוסף, בחינת יסוד, הוא החמה. כשם שהחמה מאירה ללבנה, כך יוסף היה "המשביר" תבואה לכל אנשי הארץ (בראשית מב, ו).

12 ובפ' שמות ד"ג ע"ב שמש דא הוא ברית קדישא¹¹¹ כו', וגם נאמר והנה השמש והירח¹¹² כו'

ובפרשת שמות, דף ג ע"ב, נאמר: "שמש — זהו הברית הקדושה" וכו'. וכן נאמר: "והנה השמש והירח" וכו',

הזוהר (שמות, ג ע"ב), בפירוש "לפני השמש" (במדבר כה, ד), על פי הפסוק "כי ה' שמש ומגן" (תהלים פד, יב), מזהה את ה"שמש" עם הברית הקדושה, ספירת יסוד, שהיא יוסף. חלומו של יוסף, שבו "השמש והירח ואחד עשר כוכבים" משתחוים לו (בראשית לז, ט), מובא כדי לקשור את יוסף לשמש ולירח שבפסוק בישעיהו.

משתחווים לי ולעתידי תתעלה המלי' שהיא בחי' לבנה שעכשיו לית לה מגרמה כלום רק שמקבלת מאור החמה

"משתחווים לי". ולעתידי תתעלה מלכות, שהיא בחינת הלבנה, שכעת "אין לה משלה כלום", אלא היא מקבלת מאור החמה.

לעתידי תעלה מלכות, ה"לבנה". כעת, בלשון הזוהר, "אין לה משלה כלום" והיא מקבלת רק מאור החמה; בהערת קה"ת מצוין לזוהר חלק ב, רטו ע"א, שבו נאמר שאין ללבנה אור אלא אור החמה המאירה עליה.

הנה לעתידי תתעלה להיות כאור החמה שיהיה לה אור עצמי כמו אור החמה ואור החמה יסוד ז"א יתעלה ביסוד דעתיק ולמעלה יותר

כעת, לעתידי היא תתעלה להיות כאור החמה, כך שיהיה לה אור משלה, כמו אור החמה. ואור החמה — יסוד ז"א — יתעלה ליסוד דעתיק, ואף למעלה מזה,

לעתידי יהיה לה אור משלה, כמו אור החמה. והחמה עצמה, יסוד ז"א, תעלה ליסוד דעתיק ואף למעלה מזה.

(ביסוד דא"ק [דאדם קדמון] כו') עד שיהיה שבעתים כאור שבעת הימים¹¹³ פי' אור שבעת הימים היינו ג"ר [ג' ראשונות] דעתיק כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל]

(ליסוד דא"ק וכו'), עד שיהיה "שבעתיים כאור שבעת הימים". "אור שבעת הימים" פירושו ג"ר דעתיק, כפי שהוסבר לעיל;

הוא יעלה עד יסוד דא"ק, עד שיהיה "שבעתיים כאור שבעת הימים" — ג' הספירות הראשונות דעתיק, כפי שהוסבר בתחילת המאמר.

והוא יתעלה שבעתים כאור שבעת הימים וכנ"ל כפי' וגבה מאד ובפי' והיה אור הלבנה כאור החמה יש ב' פירושים א' שאור הלבנה יהיה

והוא יתעלה "שבעתיים כאור שבעת הימים", כפי שנתבאר לעיל בפירוש "וגבה מאד". לפסוק "והיה אור הלבנה כאור החמה" יש שני פירושים. הראשון: שאור הלבנה יהיה

זוהי העלייה המתוארת לעיל בדברי ישעיהו "וגבה מאד" — "מאד" הוא אדם, אדם קדמון. את דברי ישעיהו "והיה אור הלבנה כאור החמה" אפשר לפרש בשני אופנים.

כמו אור החמה דעתה הכי שגם אור הלבנה יהיה כמו אור החמה דלעתידי שהוא שבעתים כאור שבעת הימים.

כאור החמה של עכשיו. השני: שגם אור הלבנה יהיה כאור החמה שלעתידי, שיהיה "שבעתיים כאור שבעת הימים".

לפי פירוש אחד, הלבנה תאיר כמו שהחמה מאירה היום; ולפי פירוש נועז יותר, הלבנה תאיר כמו החמה שלעתידי, שאורה עצמו יהיה שבעתיים, "כאור שבעת הימים".

(ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] סוף שער הפורים במ"ש וז"ס [וזה סוד] צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם^{114, 115} כו' וז"ש [וזהו שכתוב] והיה אור הלכנה כו' ויהיו שוין כו' וזה לימות המשיח כו' ע"ש):

(ועיינו בפרי עץ חיים, בסוף שער הפורים, במה שכתוב: "וזה סוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם" וכו'; וזהו שכתוב "והיה אור הלכנה" וכו', "ויהיו שווים" וכו', "וזה לימות המשיח" וכו'. עיינו שם.)

האריז"ל (פרי עץ חיים, סוף שער הפורים) מחבר בין דברי חז"ל על העתיד, "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם" (ברכות יז ע"א), לבין הפסוק הזה: בימות המשיח יהיו השמש והלכנה שווים, כפי שהיו קודם שנתמעטה הלכנה; ולעתיד לבוא תעלה הלכנה אף למעלה מן השמש, כעטרה על ראשי הצדיקים.

בעבודה

יש שתי דרכים להכניס אהבה ויראה ללב. מי שדעתו רחבה יכול לעורר אותן באמצעות התבוננות בגדולת ה' בלבד, כמו החתנים השמחים "מחופתם"; מי שדעתו "קטנה" צריך להיעזר בניגון, במנגינה, בעצה ובעבודה רבה, כמו הנערים השמחים "ממשתה נגינתם", שכן ההתבוננות שלו מגיעה עדיין רק לחיצוניות הלב, למצב שבו מכניעים את הסטרא אחרא ולא הופכים את החושך לאור. שתי הדרכים הן דרכי עבודה, ולעתיד לבוא יעלו ה"נערים" מעל ה"זקנים".

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שכעת אפילו קול החתן אינו נשמע, ומה יגרום לכך ששני הקולות יישמעו לעתיד לבוא?
2. מה ההבדל בין שמחה "מחופה" לשמחה "ממשתה נגינה" בעולמות העליונים ובעבודת ה' של האדם?
3. כיצד יכל ויובל, והכוהנים והלוויים, ממחישים את שתי הדרכים לעורר אהבה?
4. מדוע חכמת הזקנים מושרשת רק בחציו התחתון של כתר, וכיצד יעלו הנערים מעליהם?
5. מהם שני הפירושים ל"אור הלכנה יהיה כאור החמה", וכיצד כל אחד מהם קשור לנערים?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 והיה אור הלבנה

על פי ההערה, מאמר זה הוא משנת תקע"א (11-1810), ונוסח נוסף שלו, שנדפס מכתב ידו של הצמח צדק, מופיע בספר המאמרים תקע"א. כך יכול הקורא להשוות נוסח נוסף של אותו מאמר.

הערות קה"ת

משנת תקע"א — הנחה אחרת בסה"מ תקע"א נדפס מגוכתי"ק הצ"צ.

2

"ואור הלבנה יהיה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים, כאור שבעת הימים, ביום חבוש ה' את שבר עמו". זהו הפסוק שעליו מבוסס המאמר כולו.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל':כ"ו

וְהָיָה אֹרֶן הַלְבֵנָה כְּאֹרֶן הַחֶמֶד וְאֹרֶן הַחֶמֶד יִהְיֶה שֶׁבַע־פְּתָיִם כְּאֹרֶן שֶׁבַע־הַיָּמִים בְּיוֹם חִבּוּשׁ ה' אֶת־שִׁבְרֵ עַמּוֹ וּמַחֲץ מַכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

3 כאור שברא הקב"ה בתחלה וגנוז בגן עדן

בסוף פרק י"ח אומר המדרש שבעולם הזה נס יציאת מצרים התרחש בלילה, אך לעתיד לבוא הלילה יהפוך ליום. והוא מצטט את ישעיהו ל':כ"ו, ומסביר ש"כאור שבעת הימים" הוא האור שהקדוש ברוך הוא ברא בראשית והסתיר בגן עדן.

Shemot Rabbah 18:11 שמות רבה י"ח:י"א

ויסעו בני ישראל מרעמסס - רבי שמואל אומר: כיון שיצאו אפו הבצק שלשו, שנאמר: ויאפו את הבצק. ויהי מקץ שלשים וארבע מאות שנה וגו', משעה שנגזרה עליהן הגזירה, שהן לא עשו במצרים אלא מאתים ועשר שנה, וביום שירדו למצרים, בו ביום עלו, ובו ביום יצא יוסף מבית האסורין, לכך הלילה הזה שמחה לכל ישראל, שנאמר: ליל שמורים הוא לה'. בעולם הזה עשה להם נס בלילה, שהיה נס עובר, אבל לעתיד לבא, הלילה נעשה יום, שנאמר (ישעיה ל', כו): והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים וגוי כאור שברא ...

The children of Israel journeyed from Rameses to Sukkot, "approximately six hundred thousand men on foot, beside children" (Exodus 12:37). "The children of Israel journeyed from Rameses." Rabbi Shmuel says: Once they departed, they baked the dough that they kneaded, as it is stated: "They baked the dough" (Exodus 12:39). "It was at the end of four hundred and thirty years, it was on that very day that the entire host of the L-rd departed from the land of Egypt" ... (Exodus 12:41). "It was at the end of four hundred

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

4

4 הובא במק"מ ס"פ מצורע

ההערה מציינת שהצמח צדק מעלה באור התורה קושי באמירה ששבעת ימי בראשית הם שבע הספירות התחתונות של עתיק, ומפנה את הקורא לעיין שם.

הערות קה"ת

באוה"ת ויקרא-ב ע' תרלו מקשה ע"ז ע"ש.

פסוקה 2

5 ואור שבעת הימים . . ג"ר דעתיק

בהערה נאמר שהביאור, שלפיו "אור שבעת הימים" הוא שלוש הספירות הראשונות של עתיק, מובא על ידי הצמח צדק ב-Or HaTorah על ויקרא.

הערות קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא-א ע' ר"ז.

6

6 בביאור ע"פ לבבתי

ההפניה מובילה לביאור על "לפכתני" (שיר השירים ד, ט) ב-Likkutei Torah על שיר השירים, שמתחיל במקום זה. אדמו"ר הזקן מפנה אליו כדי לבסס את ההסבר שחכמה נקראת "אור".

הערות קה"ת

לקרית שה"ש ל, א.

7

7 לבבתי

"שבית את לבי, אחותי כלה; שבית את לבי באחד מעיניך". מילות הפתיחה של הביאור שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד':ט

לִפְכַּתְנִי אֶחָתִי כְּלָה לִפְכַּתְנִי בְּאַחַד מְעִינֶיהָ בְּאַחַד עֵינֶיהָ:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8

8 המתנשא מימות עולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ברכת יוצר.

פסוקה 3

9

ירמיהו מזהיר שבחורבן יחדל להישמע "קול חתן וקול כלה" בערי יהודה ובחצות ירושלים. ברכת הנישואין מבקשת שקולות אלה יישמעו שם שוב.

Jeremiah 7:34 ירמיהו ז':ל"ד

וְהִשְׁבַּתִּי מִעֲרֵי יְהוּדָה וּמִחֲצוֹת יְרוּשָׁלַם קוֹל שָׁשׂוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה כִּי לְחֻרְבָּה תִּהְיֶה הָאֶרֶץ:

Then will I cause to cease from the cities of Judah, and from the streets of Jerusalem, the voice of mirth and the voice of gladness, the voice of the bridegroom and the voice of the bride; for the land shall be desolate

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10

10 נאלמתי דומיה

"נאלמתי דומיה, החשיתי מטוב". פסוק זה מתאר את שתיקתה של הכלה, כנסת ישראל, בגלות.

Psalms 39:3 תהילים ל"ט:ג

נִאֲלַמְתִּי דוּמְיָה הֶחֱשִׁיתִי מִטוֹב וּבְאִבִּי נִעְכָּר:

15 ועמ"ש ר"פ במדבר סיני

המאמר שבראשית פרשת במדבר פותח בפסוק "וידבר ה' אל משה במדבר סיני" ומסביר כיצד משה ואהרן מעלים את "ראשי" נשמות ישראל, שכן ירידת הנשמות לגוף ולנפש הבהמית בעולם הזה היא ירידה גדולה ממדרגתן הקודמת. המאמר שלנו מצטט אותו בקשר לכך שדבר ה' נקרא "מדבר".

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר ב, ב. אוה"ת במדבר ע' י.

16 בד"ה ושבתי בשלום

שם מסביר אדמו"ר הזקן שחרן נעשית רינה כאשר פותחים את החיי"ת והופכים אותה לה"א, וש"ושבתי בשלום אל בית אבי" הוא השיבה מחרן, כאשר הצד האחר נכנע ונהפך; זוהי הצחוק והשמחה של ימות המשיח, שבהם החושך נהפך לאור.

הערת קה"ת

תו"א כב, ב.

17 ושבתי בשלום

"ושבתי בשלום אל בית אבי". אלו מילות הפתיחה של המאמר בתורה אור שאליו מופנה הקורא.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֵלִיקִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall
the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 וילך חרנה

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". הפסוק מתבאר באותו מאמר.

Genesis 28:10 בראשית כ"ח:י'

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward
Haran

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 ברוך כבוד ה' ממקומו

"ברוך כבוד ה' ממקומו" — שבח המלאכים ששמע יחזקאל. לכאורה, נראה מכאן שכבוד ה' מתגלה בעולמות התחתונים.

Ezekiel 3:12 יחזקאל ג:י"ב

וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וְאָשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רֶעֶשׂ גָּדוֹל בְּרוּךְ כְּבוֹד־ה' מִמְּקוֹמוֹ:

Then a spirit lifted me up, and I heard behind me the voice
of a great rushing: 'Blessed be the glory of the L-RD from

; 'His place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל ג, יב.

20 ואתה קדוש יושב

"ואתה קדוש, יושב תהילות ישראל". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "יושב" כהשפלת עצמו של הקדוש ברוך הוא, הבאה בעקבות תהילות ישראל.

Psalms 22:4 תהילים כ"ב:ד'

וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל:

Yet Thou art holy, O Thou that art enthroned upon the prais-
es of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

I was dumb with silence; I held my peace, had no comfort;
and my pain was held in check

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לט, ג.

11 וכרחל נאלמה

"ככבשה (רחל) הנאלמה לפני גוזייה". רחל, מלכות, שותקת בפני הנבראים ש"גוזייה" אותה; כאן המילים "לפני גוזייה" אינן מובאות.

Isaiah 53:7 ישעיהו נ"ג:ז

נִגַּשׁ וְהוּא נֶעְנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כְּשֶׁה לְטֹבַח יוֹכַל וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזִיָּה
נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתָּח פִּיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened
not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a
sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not
his mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נג, ז. תי "לפני גוזייה" חסר. [כ].

12 ועיין בעי"ח שמ"ט פ"ב

לצד דברי האריז"ל על החשמל ועל הנוגה הסובבת אותו, ההערה מוסיפה
"ראו גם" ספר המאמרים תרנ"ד, עמ' 213.

הערת קה"ת

ראה גם תרנ"ד ע' ריג.

13 קול דממה דקה

"ואחר האש קול דממה דקה". האריז"ל מיישם זאת על קליפת נוגה,
ואדמו"ר הזקן על שתיקת הדיבור האלוקי.

I Kings 19:12 מלכים א י"ט:י"ב

וְאַחַר הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָשׁ ה' וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the
fire; and after the fire a still small voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-א יט, יב.

14 החשמל סובבו הנוגה הקליפה הרביעית קול דממה דקה בחשאי

האריז"ל מסביר את מרכבת יחזקאל: בתוך שלוש הקליפות נמצאת בחינת
החשמל, וסביבה נמצאת נוגה, הקליפה הרביעית, שהיא "קול דממה דקה,
בדממה" — סוד האותיות "חש" שבמילה "חשמל"; ואילו "מל" שבה היא
עצמות החשמל. מכך לומד אדמו"ר הזקן שההסתר של נוגה משתיק את
הדיבור העליון.

Sefer Etz Chaim 49:2 עץ חיים מ"ט:ב'

... דמא ובתוכם הבשר עטרת הגיד והוא החשמל וע"ז החשמל סובב
הנוגה הקלי רביעית קול דממה דקה בחשאי וז"ס ח"ש חשמל ובתוכו
מ"ל שהוא עצמות של החשמל והוא הבשר וזה החשמל הוא חיות אש
ממללות מילוי דאלקים דיודין גימטריא ש' דבשר והוא עץ הדעת טוב
דאצילות כנוכר בתקונים דנ"ל ז' לכן הוא שם יאהדונה"י כי זהו שם
החשמל כנוכר בהרבה מקומות אך בבי"ע עץ הדעת טו"ר ולא החשמל
עצמו אלא קלי' נגה הסובבת עליו ומפסקת בין החשמל ובין הקלי'
וקליפה זו טו"ר בבי"ע אבל באצילות עצמו טוב בלא רע לכן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כב, ד. מובא עד תי "תהלות ישראל" באוה"ת נ"ך-ב ע' תתג ע"ש טעם ע"ו.

21 שנאמר והחיות

ההערה מפנה ללקוטי תורה, שלח, מא, ד, ולמקורות המצוטטים שם, בעניין האמירה שהחיות נושאות את הכיסא.

הערת קה"ת

עלי"ק שלח מא, ד ושי"נ. [כ].

22 בכל מאדך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". האהבה "בכל מאדך" ממשיכה את גילוי "אדם" שעל הכיסא.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאַהֲבֵתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 מאד אותיות אדם

הערת קה"ת מפנה Zohar III, 246b למילים האלה.

Zohar III, 246b זח"ג רמו, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג רמו, ב.

24 מאד אותיות אדם

ברעיא מהימנא על פינחס דורש הוזהר את הפסוק "ירום ונישא וגבה מאד": "מאד" בגימטריה "אדם", ובשינוי סדר אותיות "מאד" הוא "אדם".

Zohar, Pinchas 94:646-95:653 ספר הוזהר, פנחס צ"ד:תרמ"ו-צ"ה:תרנ"ג

25 צורים

על הסלע שהכה בו משה אומר הוזהר שבכל מקום "סלע" הוא גבורה, ומדבר על סלע עליון, "סלע כל הסלעים". כאן מפנה הטקסט להסבר משמעותם של "הסלעים".

Zohar, Beshalach 28:418-30:429 ספר הוזהר, בשלח כ"ח:תימ"ח-ל:תכ"ט

26 ויזרח לו השמש

"ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל". הפסוק נאמר על יעקב; אדמו"ר הזקן קורא אותו כאור אין סוף הוזהר לו.

Genesis 32:32 בראשית ל"ב:ל"ב

וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל־יָרְכּוֹ:

And the sun rose upon him as he passed over Peniel, and he limped upon his thigh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לב, לב.

27 לשמש שם אוהל

"לשמש שם אוהל בהם". בהמשך נדרש "אוהל" השמש כאור המקיף שממנו יוצאים החתנים בשמחה.

Psalms 19:5 תהלים י"ט:ה'

בְּכָל־הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבִקְצֵה תֵּבַל מְלִיָּהֶם לְשֶׁמֶשׁ שֶׁם־אוֹהֶל בָּהֶם:

Their line is gone out through all the earth, and their words to the end of the world. In them hath He set a tent for the sun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יט, ה.

28 והוא כחתן

"והוא כחתן יוצא מחופתו". השמש דומה לחתן, לאור היורד.

Psalms 19:6 תהילים י"ט:ו'

וְהוּא כְּחָתָן יֵצֵא מִחֻפּוֹתָיו יְשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֶרֶץ:

Which is as a bridegroom coming out of his chamber, and rejoiceth as a strong man to run his course

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 לחתן חות דרגא

"רד שלב אחד וקח אישה; עלה שלב אחד ובחר שושבין". החתן הוא מי "שיורד מדרגה", ולכן האור היורד נקרא חתן.

Yevamot 63a יבמות ס"ג א

הערת קה"ת

ראה יבמות סג, א.

30 יצא יצא יעקב

"ויעקב יצא, יצא מפני יצחק אביו". הקריאה הכפולה של הפועל מתפרשת כשתי יציאות.

Genesis 27:30 בראשית כ"ז:ל'

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּלָה יַעֲקֹב לְבָרְךָ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אֵךְ יֵצֵא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יַעֲקֹב אָבִיו וַעֲשׂוֹ אָחִיו כָּא מְצִידוֹ:

And it came to pass, as soon as Isaac had made an end of blessing Jacob, and Jacob was yet scarce gone out from the presence of Isaac his father, that Esau his brother came in from his hunting

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כז, ל.

31 יצא יצא יעקב כמה יציאות

הארז"ל מסביר מדוע יעקב נקרא על שם ביקוע (יעקב — אותיות יבקע), ואת הפסוק "ויעקב יצא, יצא": דרגתו של יעקב מתהווה רק באמצעות שני ביקועים — תחילה של יסוד אבא, ולאחר מכן של גוף ז"א; לכן יש כאן שתי יציאות. הטקסט מציין את המקור כשער 31; במהדורה שבספריא הוא שער 32.

Sefer Etz Chaim 32:4 עץ חיים ל"ב:ד'

... כי הנה נודע כי יסוד אבא הוא מוקף ומסובב מן האורות דאמא המגולים מהחזה ולמטה ונודע כי אורות דאבא יוצאין דרך פני ז"א ולחוץ ואורות דאמא יוצאין דרך אחורי ז"א ולחוץ אל רחל. והנה כמש"ל כי ביציאת אורות דאבא דרך פני ז"א ולחוץ להאיר ביעקב פוגע באורות אמא מה שכנגד פנים ומוציאן עמו לחוץ ביעקב ודור המדבר באופן כי גם ביעקב יש קצת אורות דאמא הנה כך בהיות אורות דאמא העומדין מצד הפנים ביסוד דאבא רוצין לחזור אל האחור ללכת להאיר ברחל פוגעים ביסוד דאבא ובוקעין אותו ועוברין בתוכו ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

אין סוף להתלבש בתורה; ול"כלה" שני פירושים, כשהראשון הוא מלשון כליון, כיסופים עד כדי כלות הנפש. המאמר שלנו מפנה אליו בעניין שתי בחינות החתנים.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש א, א.

38 שיר השירים

"שיר השירים אשר לשלמה". אלו מילות הפתיחה של המאמר המסביר את שתי הבחינות של חתנים.

Song of Songs 1:1 שיר השירים א:א

שיר השירים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה:

THE song of songs, which is Solomon's

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 כלתה נפשי

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'". הכלה נקראת כך על שם כיסופיה (כלתה) לאור אין סוף.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד ג:

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לְבִי וּבִשְׁרִי יִרְגְּנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

40 ונגלה כבוד ה'

"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו". זוהי ההתגלות העתידה של אור אין סוף הסובב כל עלמין, כאשר יישמע קול הכלה.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ:ה

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken 'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מ, ה.

41 אורחיה

בתחילת פרשת תזריע, כנסת ישראל אומרת בגלות: "ביקשתי את שאהבה נפשי ולא מצאתיו", מפני שאין דרכו (לאו ארחיה) להתייחד עמה אלא בהיכלו; "קראתיו ולא ענני", מפני שבקרב אומות אחרות קולו נשמע רק לבניו. קול החתן נסתר בגלות.

Zohar, Tazria 1:1-2 ספר זוהר, תזריע א:א-ב

AND THE L-RD SPOKE UNTO MOSES SAYING, WHEN A WOMAN, ETC. R. Abba cited here the verse: "By night upon my bed I sought him", etc. (S.S. 3, 1). 'This verse', he said, 'is spoken by the Community of Israel who in the exile lies in the dust, in an alien unclean land, and therefore complains of her bed and beseeches "him whom her soul loveth" to deliver her from thence. She "seeks him but finds him not", ... for it is not his way to unite with her save in

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

42 והוות דיירי בשוקא דבורסקי

על הפסוק "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים" (ויקרא כו, מד), מספר הווהר על אדם שאהובתו התגוררה בשוק הבורסקאים: אילו לא

32 הכשבים הפריד יעקב

"ויפר יעקב את הכבשים". מעשה נוסף של הפרדה ובקיעה המיוחס ליעקב.

Genesis 30:40 בראשית ל:מ

והכִּשְׂבִּים הִפְרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנֵי הַצֹּאן אֶל־עֵקֶד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן וַיִּשְׁתַּלּוּ עֲדָרִים לְבָדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן:

And Jacob separated the lambs—he also set the faces of the flocks toward the streaked and all the dark in the flock of Laban— and put his own droves apart, and put them not unto Laban's flock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, מ.

33 עיין בלקו"ת ס"פ ויצא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

!ERROR#

34 בד"ה והניף הכהן אותם

המאמר שם עוסק בשאלת הרמ"ז בתחילת פרשת צו, שלפיה הזיווג העיקרי של הבוקר הוא של יעקב ורחל, ומסביר את זיווג יעקב עם רחל ולא ואת שני כבשי התמיד הממתיקים את הדינים. רחל היא רחלה, בחינת מלכות, הנכנעת בדממה — "נאלמה לפני גווזיה" — כאשר השכינה יורדת להחיות את עולמות בריאה, יצירה ועשייה ואף את הכוחות החיצוניים.

הערת קה"ת

לקו"ת אמור לח, ד.

35 והניף הכהן אותם

"והניף הכהן אותם על לחם הביכורים". אלו מילות הפתיחה של המאמר בלקוטי תורה, אמור, שאליו מופנה הקורא.

Leviticus 23:20 ויקרא כ"ג:כ

והניף הכהן אותם על לחם הבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל־שְׁנֵי כִבְשִׁים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לִכְהֵן:

And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the L-RD, with the two lambs; they shall be holy to the L-RD for the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 קול מצהלות חתנים

התלמוד מביא את נוסח ברכות הנישואין; הברכה האחרונה כוללת את התפילה: "מהרה, ה' אלקינו, יישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים... קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה שירים". המאמר מבאר תפילה זו.

Ketubot 8a:6 כתובות ח' א:ו

"בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, חֵתָן וְכֵלָה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדָוָה, אֶהְבָּה וְאַחֲוָה וְשִׁלּוּם וְרִיעוּת. מִהֲרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַּיִם קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֵּלָה, קוֹל מִצְהָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתָם וְנַעֲרִים מִמְשִׁתָּה נְגִינָתָם, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשַׁמֵּחַ חֵתָן עִם הַכֵּלָה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

37 ע"פ שיר השירים

המאמר הפותח על שיר השירים מסביר שהקב"ה נקרא חתן וכנסת ישראל כלה מפני המשכת התורה לישראל; "חתן" הוא "חת דרגא" — ירידת אור

פסוקה 4

46 ונערים ממשותה נגינתם

ברכת הנישואין מביעה תפילה שיישמעו "קול ששון חתנים מחופתם וקול נערים ממשותה נגינתם". חלק זה מסביר את המחצית השנייה של הברכה.

Ketubot 8a:6 כתובות ח' א:ר'

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה, רינה, דיצה, חדנה, אהבה ואהבה ושלום וריעות. מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשותה נגינתם, ברוך אתה ה', משמח חתן עם הכלה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

47 והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו

"יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את הצאן עם אחיו, והוא נער עם בני בלהה ועם בני זלפה, נשי אביו". יוסף הוא ה"נער" הראשון.

Genesis 37:2 בראשית ל"ז ב'

אלה תלדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה היה רעה את־אחיו בצאן והוא נער את־בני בלהה ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם רעה אל־אביהם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen years old, was feeding the flock with his brethren, being still a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of them unto their father

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 וטובל בשמן רגלו

ברכת משה לאשר: "טובל בשמן רגליו". אפילו ה"רגל" טובלת בשמן החכמה.

Deuteronomy 33:24 דברים ל"ג כ"ד

וְלְאַשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנִים אֲשֶׁר יְהִי רָצוֹן אֵחָיו וְטָבַל בְּשֶׁמֶן רַגְלֹו:

And of Asher he said: Blessed be Asher above sons; Let him be the favoured of his brethren, And let him dip his foot in oil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 תקוע אלפא לשמן

המשנה אומרת שתקוע הייתה הראשונה במעלה לייצור שמן למקדש, והגמרא מסבירה מדוע שלח יואב והביא אישה חכמה מתקוע: משום שהשתמשו בשמן זית, החכמה הייתה מצויה בקרבם. הגמרא גם מפרשת את "טובל בשמן רגליו" כחלקו של אשר, שמפיק שמן כמעין.

Menachot 85b:11-12 מנחות פ"ה ב:י"א-י"ב

מתני' תקוע אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מן מה שנורע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפקטן ואם הביא כשר אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים ולא מן הכבשים ולא מן השלוקים ואם הביא פסול:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

50 ואשה חכמה התקועית

יואב שלח לתקוע והביא משם אישה חכמה, ו"האישה התקועית" דיברה אל

הייתה שם, הוא לא היה נכנס לשוק לעולם; אך מכיוון שהיא נמצאת שם, השוק נדמה לו כשוק בשמים. כך ה' אינו מואס בישראל בארץ אויביהם, בזכות הכלה הנמצאת בקרבם.

Zohar, Bechukotai 14:53-16:61 ספר הזהר, בחקותי י"ד ג-ט"ז:ס"א
He replied: 'Both were words of a covenant, for although the later ones were not from the mouth of G-d (but of Moses), yet they were words of a covenant, since both good and evil are foreshadowed in them, good from the side of Zaddik and evil from the side of judgement, which is Zedek, and Zaddik and Zedek are called "Covenant". Hence these words are words of a covenant.' AND YET FOR ALL THAT, WHEN THEY BE IN THE LAND OF THEIR ENEMIES I WILL NOT REJECT ... THEM, NEITHER

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

43 לבסומי בפוריא

"יחייב איניש לבסומי בפוריא". אלו מילות הפתיחה של המאמר בתורה אור שאליו מופנה הקורא.

Megillah 7b:7-8 מגילה ז' ב:ז-ח'

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי. איפסום. קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחיה. לשנה, אמר לקה: ניתי מר ונעבד סעודת פורים בהדי הדדי. אמר לקה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

Rava said: One is obligated to become inebriated [with wine] on Purim until he cannot tell the difference between cursed be Haman and blessed be Mordecai. Rabbah and R. Zera joined together in a Purim feast. They became inebriated, and Rabbah arose and cut R. Zera's throat. The next day he prayed on his behalf and revived him. Next year he said: Will the master come and we will have the Purim feast together. He replied: A miracle does not take place on every occasion.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

44 עת לחשות ועת לדבר

"עת לחשות ועת לדבר". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על שני חלקי החשמל: השתיקה שבגלות והדיבור שלעתידי לבוא.

Ecclesiastes 3:7 קהלת ג':ז'

עַת לְקָרוֹעַ וְעַת לְתַפְּרוֹר עַת לִחְשׁוֹת וְעַת לְדַבֵּר:

A time to rend, and a time to sew; A time to keep silence, and a time to speak

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 "יבקע צורים במדבר וישק כהתמוות רבה". הפועל למדד שיעקב, ששמו מורכב מאותיות "יבקע", הוא האור הבוקע כל מחסום.

Psalms 78:15 תהילים ע"ח:ט"ו

יִבְקַע צִרִים בַּמִּדְבָּר וַיִּשֶׁק בְּתַהֲמוֹת רָבָה:

He cleaved rocks in the wilderness, And gave them drink abundantly as out of the great deep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

המלך. הגמרא קושרת את חכמתה לשמן של תקוע.

II Samuel 14:2-4 שמואל ב י"ד:ב-ד

וַיִּשְׁלַח יואב תקועה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַתְּאַבְּלִינָא וְלִבְשִׁינָא בְּגָדֵי־אֵבֶל וְאַל־תִּסּוּכִי שָׁמָּן וְהָיִית כְּאִשָּׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבֶּלֶת עֲלִימָת: וּבָאת אֶל־הַמֶּלֶךְ וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו כְּדִבַּר הָזֶה וְיִשָּׁם יוֹאָב אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיהָ: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקַעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל־אַפִּיהָ אֶרֶצָה וַתִּשְׁתָּחוּ וַתֹּאמֶר הוֹשָׁעָה הַמֶּלֶךְ:

And Joab sent to Tekoa, and fetched thence a wise woman, and said unto her: 'I pray thee, feign thyself to be a mourner, and put on mourning apparel, I pray thee, and anoint not thyself with oil, but be as a woman that had a long time mourned for the dead; and go in to the king, and speak on this manner unto him.' So Joab put the words in her mouth. And when the woman of Tekoa spoke to the king, she fell on ... her face to the

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 כרוב אחד מקצה מזה

"כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה". הנער דומה לכרוב שבקצה החיצוני.

Exodus 25:19 שמות כ"ה:י"ט

וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וּכְרוֹב־אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן־הַכַּפְּפֹת תַּעֲשֹׂו אֶת־הַכְּרֻבִּים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

And make one cherub at the one end, and one cherub at the other end; of one piece with the ark-cover shall ye make the cherubim of the two ends thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 ויהושע בן נון נער

"ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל". יהושע הוא ה"נער" השני.

Exodus 33:11 שמות ל"ג:יא

וְדִבֶּר ה' אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן נֶעֶר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאוֹהֶל:

And the L-RD spoke unto Moses face to face, as a man speaketh unto his friend. And he would return into the camp; but his minister Joshua, the son of Nun, a young man, departed not out of the Tent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 פני יהושע כפני לבנה

"פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". יהושע, הנער, הוא הלבנה.

Bava Batra 75a:16 בבא בתרא ע"ה א:ט"ז

כִּיּוֹצֵא בְּדִבְרֵי אֱתָהּ אוֹמֵר: "וְנִתְּתָהּ מִהוֹדֶךָ עָלָיו" - וְלֹא כָּל הוֹדֶךָ; זָקֻנִים שְׂבָאוֹתוֹ הָדוּר אָמְרוּ: פָּנָיו מִשֶּׁה כְּפָנֵי חֲמָה, פָּנָיו יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה; אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִימָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 חנוך לנער

"חנוך לנער על פי דרכו; גם כי יזקין לא יסור ממנה". כאן הדברים מוסבים על מטטרון, המלאך המכונה "נער".

Proverbs 22:6 משלי כ"ב:ו

חֲנוֹךְ לְנֶעֶר עַל־פִּי דַרְכּוֹ גַם כִּי־יִזְקִין לֹא־יִסּוּר מִמֶּנָּה:

Train up a child in the way he should go, And even when he is old, he will not depart from it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 הש"ע נהורין

בהקדמת זוהר נאמר לרבי שמעון שתורתו עולה ב-370 אורות, שכל אחד מהם מתחלק למשמעויות רבות. אדמו"ר הזקן מדבר על גילוי 370 האורות הללו באמצעות שמחה.

Zohar, Introduction 10:56-11:64 ספר זוהר, הקדמה י"ג:ו-י"א:ס"ד

56 יאר ה' פניו אליך

"יאר ה' פניו אליך ויחנך". הארת הפנים היא גילוי 370 האורות.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

יָאֵר הַיְּהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 וארוכתך מהרה

"או יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח". גילוי באופן של צמיחה.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח

אִזּוּ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְאַרְכְּתְךָ מִהֵרָה תִּצְמַח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 וקבל היהודי

"וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות". אלו מילות הפתיחה של הביאור בתורה אור שאליו מופנה הקורא.

Esther 9:23 אסתר ט:כ"ג

וְקִבַּל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הֵחֵלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֳּכַי אֲלֵיהֶם:

And the Jews took upon them to do as they had begun, and as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 והניף את העומר

"והניף את העומר לפני ה'". אלו מילות הפתיחה של המאמר בלקוטי תורה שאליו מופנה הקורא.

Leviticus 23:11 ויקרא כ"ג:יא

וְהִנִּיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי ה' לְרִצְצָנְכֶם מִמִּתְחַת הַשֶּׁבֶת יִנִּיפְנוּ הַכֹּהֲנִים:

And he shall wave the sheaf before the L-RD, to be accepted for you; on the morrow after the sabbath the priest shall wave it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 טוב לחסות

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם". המאמר על פסוק זה מסביר שחסות פירושה להסתופף באור מקיף.

Psalms 118:8 תהילים קי"ח:ח

טוֹב לְחַסוֹת בַּה' מִבֶּטֶחַ בְּאָדָם:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 אם הבנים שמחה

"מושיב עקרת הבית אם הבנים שמחה". "אם הבנים" היא בינה, ושמחתה היא גילוי הפנימיות שלה.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מושיב עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 וישם לך שלום

"יאר ה' פניו אליך וישם לך שלום". שלום שווה בגימטריה 376: 375 האורות עם הכולל.

Numbers 6:26 במדבר ו':כ"ו

ישא Havayah פניו אליך וישם לך שלום:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 לסוסתי

"לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעייתי". מילת הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א':ט'

לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's chariots.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 כחתן יוצא מחופתו

"והוא כחתן יוצא מחופתו, שמח כגיבור לרוץ אורח". שמחת החתן נובעת מהחופה עצמה.

Psalms 19:6 תהילים י"ט:ו'

והוא כחתן יצא מחפּתו ישיש כגיבור לרוץ ארח:

Which is as a bridegroom coming out of his chamber, and rejoiceth as a strong man to run his course

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 זיני תושבחן הוו קמייהו דנביאי למישרי עליהו רוח נבואה

על הפסוק "תפילה לחבוק הנביא" אומר הוהר שלפני הנביאים ניגנו מיני ניגונים של שבח, כדי שרוח הנבואה תשרה עליהם, כפי שאמר אלישע: "ועתה קחו לי מנגן", וכך היה אצל כל הנביאים חוץ ממשח. הניגון מעורר את מה שנסתר.

Zohar, Beshalach 1:20-2:28 ספר הוהר, בשלח א':כ"ב-ב':כ"ח

Moreover, the fact that it does not say shegithoth (errors), but shigionoth, shows that the reference is to the musical instruments, like "shigayon of David" (Ps. 7, 1), which were used by all the prophets (except Moses, who was independent of external aids to prophecy), in order to enter into an ecstatic mood before receiving the spirit of prophecy (cf. I Sam. 10, 5; 2 Kings 3, 15), and Habakkuk needed the calming influence of music more than anybody.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

66 כנגן המנגן

"ועתה קחו לי מנגן; והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". אלישע נזקק לניגון כדי שרוח הנבואה תשרה עליו.

II Kings 3:15 מלכים ב' ג':ט"ו

ועתה קחורלי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'

But now bring me a minstrel.' And it came to pass, when the minstrel played, that the hand of the L-RD came upon him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 כנגן המנגן

הוהר מלמד שעבודת ה' נעשית רק מתוך שמחה, שכן השכינה אינה שורה מתוך עצבות, כפי שכתוב: "ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן". הטקסט מפנה את הקורא לכאן לצד הקטע בפרשת בשלח.

Zohar, Vayechi 16:109-17:120 ספר הוהר, ויחי ט"ו:ק"ט-ט"ז:ק"כ

68 יבל הוא היה אבי יושב אהל

"ותלד עדה את יבל; הוא היה אבי יושב אוהל ומקנה". יושב האוהל הוא בחינת החתנים.

Genesis 4:20 בראשית ד':כ'

ותלד עדה את יבל הוא היה אבי יושב אהל ומקנה:

And Adah bore Jabal; he was the father of such as dwell in tents and have cattle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור

"ושם אחיו יובל; הוא היה אבי כל תופש כינור ועוגב". המנגן הוא בחינת הנערים.

Genesis 4:21 בראשית ד':כ"א

ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב:

And his brother's name was Jubal; he was the father of all such as handle the harp and pipe

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 לשמש שם אהל בהם

"לשמש שם אהל בהם". אוהל השמש הוא האור המקיף, חופתו של החתן.

Psalms 19:5 תהילים י"ט:ה'

בכל הארץ יצא קנם ובקצה תבל מליהם לשמש שם אהל בהם:

Their line is gone out through all the earth, and their words to the end of the world. In them hath He set a tent for the sun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 אתקרי איהו בשמא דילה דכתבי והוא נער

הוהר מסביר את הביטוי "והוא נער": צדיק וצדק (יסוד ומלכות) אינם נפרדים לעולם, וכשם שהיא נקראת על שמו, כך הוא נקרא על שמה, כפי שנאמר: "והוא נער". הוא עומד בין בני בלהה ובני זלפה כדי לחדש אותם ולשמח אותם בשמחתו.

Zohar, Vayeshev 5:68-6:81 ספר הוהר, וישב ה':ס"ח-ר':פ"א

72 דכל זמן דלא קבילת דכר אקרי נער

על הפסוק "ואם נערה (נער, בכתוב חסר ה"א) בתולה" אומר הוהר: כל עוד לא קיבלה את הזכר היא נקראת נער, ולאחר שקיבלה את הזכר היא

נקראת נערה. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הלב שעדיין לא נפתח לאלוקות.

Zohar, Bo 5:129-6:141 ספר הזוהר, בא ה':קכ"ט-ו':קמ"א

To indicate the union which took place on that night between the Masculine and Feminine aspects in the Divine attributes, and also the same union which will take place in the future Redemption

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

73 לריח שמניך

"לריח שמניך טובים שמן תורק שמך". אלו המילים הפותחות של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א':ג

לְרִיחַ שְׁמֹנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תִּזְרַק שְׁמֶךָ עַל־כֵּן עֲלֻמוֹת אֶהְבּוּךָ:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 ואשה כי תדור

"ואשה כי תדור נדר לה'... בבית אביה בנעוריה". זהו הפסוק מן המאמר שבפרשת מטות שאליו מופנה הקורא.

Numbers 30:4 במדבר ל':ד

וְאִשָּׁה כִּי־תִדּוֹר נִדְרָה לַיהוָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ:

Also when a woman voweth a vow unto the L-RD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 לכתך אחרי במדבר

"זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך, לכתך אחריי במדבר, בארץ לא זרועה". ההליכה אחרי ה' במדבר היא בחינת אתכפא, שלב הנעורים והאירוסין.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב':ב

הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת כְּלוּלָתְךָ לְכַתֵּם אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 זכור את אשר עשה לך עמלק

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". אלו המילים הפותחות של המאמר בתורה אור שאליו מופנה הקורא.

Deuteronomy 25:17 דברים כ"ה:יז

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עַמְלָק בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם:

Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came forth out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 תרין ריעין דלא מתפרשין

הזוהר אומר שהמקום העליון, המצוי באחדות ובשמחה ואינו נפרד לעולם, נקרא "רעים", שכן עדן והנהר היוצא ממנו אינם נפרדים לעולם. הלב

הפנימי, המאוחד עם המוח, דומה להם.

Zohar, Vayikra 2:29-3:41 ספר הזוהר, ויקרא ב':כ"ט-ג':מ"א

while the words "eat, O friends, etc." indicate that all those beneath and all the branches were blessed and nourished when the others were blessed above. And wherewith are they all blessed and regaled? With the odour of the sacrifice

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

78 ושירה היא על היין

"שירה נאמרת רק על היין. הגמרא לומדת מהפסוק על היין "המשמח אלקים ואנשים" ששירה קשורה ליין.

Berakhot 35a:3 ברכות ל"ה א':ג

וְהָאִי קַדְשׁ הַלּוּלִים לְהִכִּי הוּא דְאֵתָא? הָאִי מִיבְעִי לְקַה חַד דְאָמַר רַחֲמֵנָא אַחֲלִיה וְהִדֵּר אַחֲלִיה. וְאִידָּךְ דְּבַר הַטָּעוֹן שִׁירָה, טָעוֹן חֲלוּל, וְשִׁאֲנוֹ טָעוֹן שִׁירָה, אֵין טָעוֹן חֲלוּל. וְכִדְרְבִי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן דְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנֵּין שְׁאִין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן? — שְׁנֵאמַר: "וְתֵאמַר לָהֶם הַגָּפֹן הַחֲדָלְתִּי אֶת תִּירוּשֵׁי הַמִּשְׁמַח אֱלֻקִּים וְאֲנָשִׁים", אִם אֲנָשִׁים מִשְׁמַח, אֱלֻקִּים בְּמָה מִשְׁמַח? מִכָּאִין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן!

Surely it is required [to teach as follows:] First, that the All-merciful declares [the owner] must redeem it and then eat it ; and second, only those things which require "a song of praise" require redemption, but if they do not require "a song of praise," redemption is unnecessary ! This is according to the statement of R. Samuel b. Nahmani in the name of R. Jonathan who said : [not translated] Whence is it that we ... say "a song of praise" only over wine ? As it is

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

79 נכנס יין יצא סוד

"נכנס יין, יצא סוד". היין מוציא לאור את מה שהיה נסתר, כשם שהשירה מגלה אהבה נסתרת.

Eruvin 65a:19-20 עירובין ס"ה א':י"ט-כ'

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא: כָּל הַמְתִּישֵׁב בֵּינֵנוּ — יֵשׁ בּוֹ דַּעַת שְׂבָעִים זְקָנִים. "יַיִן" נִיתָן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת, וְ"סוּד" נִיתָן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת. נִכְנָס יַיִן — יֵצֵא סוּד. אָמַר רַבִּי חֲנִין: לֹא נִבְרָא יַיִן אֶלָּא לְנַחֵם אַבְלִים וּלְשַׁלֵּם שְׂכָר לְרֹשְׁעִים, שְׁנֵאמַר: "תָּנוּ שְׂכָר לְאוֹבֵד וְגוֹי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

80 אכלו רעים

"באתי לגני, אחותי כלה... אכלו רעים, שתו ושכרו דודים." הפסוק מבחין בין הרעים שלמעלה ובין הדודים שלמטה.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א

בָּאתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כְלָה אֲרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוּדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 לבבתי

"לבבתי, אחותי כלה." המאמר על הפסוק הזה עוסק במדרגות של "אחותי" ו"כלה".

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לבבתי אחתי כלה לבבתי באחת מעיניך באחד צנך מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

82 זקן שקנה חכמה

על הפסוק "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" אומר רבי יוסי הגלילי "זקן" הוא רק מי שקנה חכמה. אדמו"ר הזקן מפרש את ה"קניין" כהוצאת החכמה מן ההעלם.

Kiddushin 32b:8 קידושין ל"ב ב:ח

תנו רבנן: "מפני שיבה תקום" – יכול אפילו מפני זקן אשמאי? תלמוד לומר: "זקן", ואין זקן אלא חכם, שנאמר: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל". רבי יוסי הגלילי אומר: אין זקן אלא מי שקנה חכמה, שנאמר: "ה' קנני ראשית דרכי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

83 אבא יונק ממזל השמיני ואימא ממזל הי"ג

בסוף הפרק על שלושה עשר תיקוני הדיקנא של אריך אנפין, אומר האריז"ל שהתיקון השמיני והתיקון השלושה עשר נקראים שניהם מזל, על שם "נוזלים כטל", ושאל נמשך מן השמיני ואמא מן השלושה עשר.

Sefer Etz Chaim 13:9 עץ חיים י"ג:ט

... י"א ופשה הוא היות אלו השערות קטנות שוין בארכם ולא נפקי דא מן דא י"ב וחטאה הוא הפה עצמו להיות פנוי משערות י"ג ונקה הוא המזל ה' ונקרא תיקון י"ג. ואמנם ב' מזלות האלו שוכבים זה ע"ז והם דכורא ונוקבא ואבא יונק מן הח' ואמא יונקת מן הי"ג הרי ביארנו י"ג ת"ד:

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסוקה 6

84 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה, מאין תמצא, ואי זה מקום בינה?" נקרא כך: החכמה נמצאת מן האין, מדרגה שאין לה השוואה אליה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 ועשית בגדי קדש

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, לכבוד ולתפארת". אלו הן מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב

ועשית בגדיקדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 כעמר נקא

"ועתיק יומין יתיב, לבושיה כתלג חיוור, ושער רישיה כעמר נקא". השערות הלבנות הן הלכות התורה.

Daniel 7:9 דניאל ז:ט

הזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושיה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שבבין די חור גלגלוי נור דלק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 במ"ת נדמה להם כזקן

האריז"ל מסביר את דברי חז"ל שבקריעת ים סוף נראה ה' כבחור בעל זקן שחור, ובמתן תורה כזקן בעל זקן לבן: בשבועות עולה ז"א לזקן של אריך אנפין, שהוא לבן, ולכן נראה אליהם כזקן הלבוש לבנים.

Pri Etz Chaim, Gate of Shavuot 1:8 פרי עץ חיים, שער חג השבועות א:ח

והענין - כי בפסח היה קטן ובחור, והיה זקנו שחור, כי סוד זקן ז"א הוא שחורה. אך בשבועות במ"ת, עלה עד דיקנא דא"א שהוא לבנה, ולכן נדמה להם כזקן לובש לבנים. לכן כדי להעלותו עד שם, שיהיה זקנו לבנה, צריכין אנו להמשיך הכתר שלו מא"א, ואז יהיה זקן ממש:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסוקה 7

88 בת קמה באמה

"כי בן מנבל אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה". יש להבין כאן לא כמרידה, אלא כעלייה של המדרגה התחתונה מעל למקורה.

Micah 7:6 מיכה ז:ו

כייבן מנבל אב בת קמה באמה כלה בחמותה איכי איש אנשי ביתו:

For the son dishonoureth the father, The daughter riseth up against her mother, The daughter-in-law against her mother-in-law; A man's enemies are the men of his own house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 רני ושמחי בת

"רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושכנתי בתוכך". העלייה העתידה של מדרגת "בת".

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני

בישיבה של מעלה שואל ילד כיצד יכולים המים התחתונים לעלות למקום הגבוה מהם, וכיצד יכולה ירושלים להשקות את "הים הקדמוני" — המקום

במאה — בסוד מאה הברכות שבכל יום.

Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28 ספר הוהר, חיי שרה ה'כ"ג-ר'כ"ח

The hundred forms a unit because the Holy One is united with the highest and most mysterious by the secret of the hundred benedictions pronounced each day. Similarly the number twenty symbolises the unity of the Thought with the Jubilee. Hence the singular shanah (year).

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 8

95 בן ה' שנים

האריז"ל אומר שהמשנה "בן חמש שנים למקרא" מתארת את שלבי צמיחתו של ז"א, וכאשר הוא למעלה, באריך אנפין, הוא נקרא "זקן", וקנו לבן כשל אדם בן שבעים או שמונים, משום שהוא עולה לזקן של אריך אנפין.

Pri Etz Chaim, Gate of Shavuot 1:6 פרי עץ חיים, שער חג השבועות א"ר:

וכבר בארנו לעיל בסוד משנת הוא היה אומר, בן ה' שנים למקרא וכו' כי הם כמה בחי' ומדרגות גדולות דז"א, ואמנם בהיותו למעלה בא"א, אז נקרא ז"א זקן, ואז זקן שלו לבנה, כבן ע' שנה או שמונים שנה שמלבין זקנו. והענין - כי אז בזקנותו עולה ז"א עד דיקנא דא"א, וכמו שא"א זקנו לבן כעמר נקי, דיקנא חיוורא, כן הו"א בהגיע שם, זקנו לבן כמו א"א, וז"ש רז"ל כי בים סוף נדמה להם הקב"ה לישראל כבחור, זקנו שחורה כאיש מלחמה עם המצרים. אך במתן תורה זקנו לבן כזקן. (א):

Pri Etz Chaim (Public Domain)

96 בן ה' שנים

"בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה ... בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה". המשנה שהאריז"ל מבאר.

Pirkei Avot 5:21 משנה אבות ה'כ"א

הוא היה אומר, בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחפה, בן עשרים לדרך, בן שלשים לכח, בן ארבעים לבינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוח, בן מאה קאלו מת ועבר ובטל מן העולם:

He used to say: At five years of age the study of Scripture; At ten the study of Mishnah; At thirteen subject to the commandments; At fifteen the study of Talmud; At eighteen the bridal canopy; At twenty for pursuit [of livelihood]; At thirty the peak of strength; At forty wisdom; At fifty able to give counsel; At sixty old age; At seventy fullness of years; At eighty the age of "strength"; At ninety a bent body; At one ... hundred, as good as dead and gone completely out of the

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 9

97 קנה חכמה קנה בינה

"קנה חכמה קנה בינה; אל תשכח ואל תסור מאמרי פי". "קנה" פעמיים שווה ייש".

Proverbs 4:5 משלי ד'ה'

קנה חכמה קנה בינה אל תשכח ואל תסור מאמרי פי:

שממנו יוצאים כל מי העולם. הנתנה מן התחתון אל העליון היא העלייה העתידה.

Zohar, Sh'lach 34:252-260 ספר הוהר, שלח לך ל"ד:רנ"ב-ר"ס

91 והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני

"והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, חצים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון". הפסוק שהוהר דורש.

Zechariah 14:8 זכריה י"ד:ח'

והנה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון בקצין ובחרף יהיה:

And it shall come to pass in that day, That living waters shall go out from Jerusalem: Half of them toward the eastern sea, And half of them toward the western sea; In summer and in winter shall it be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 הנער בן מאה שנה ימות

"כי הנער בן מאה שנה ימות". הנער יעלה למדרגת "מאה" — כל עשר הספירות של כתר.

Isaiah 65:20 ישעיהו ס"ה:כ'

לא יהיה משם עוד עול ימים וזמן אשר לא ימלא את ימיו כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן מאה שנה יקלל:

There shall be no more thence an infant of days, nor an old man, That hath not filled his days; For the youngest shall die a hundred years old, And the sinner being a hundred years old shall be accursed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 זקנה ושיבה

"בן שישים לזקנה, בן שבעים לשיבה ... בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם". גיל הזקנה נמנה משבעים, כנגד שבע הספירות התחתונות.

Pirkei Avot 5:21 משנה אבות ה'כ"א

הוא היה אומר, בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחפה, בן עשרים לדרך, בן שלשים לכח, בן ארבעים לבינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוח, בן מאה קאלו מת ועבר ובטל מן העולם:

He used to say: At five years of age the study of Scripture; At ten the study of Mishnah; At thirteen subject to the commandments; At fifteen the study of Talmud; At eighteen the bridal canopy; At twenty for pursuit [of livelihood]; At thirty the peak of strength; At forty wisdom; At fifty able to give counsel; At sixty old age; At seventy fullness of years; At eighty the age of "strength"; At ninety a bent body; At one ... hundred, as good as dead and gone completely out of the

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

94 דאתכליל מאתר עילאה סתימא דכל סתימא במאה ברוזא דמאה

ברכאן

על הפסוק "ויהיו חיי שרה מאה שנה" אומר הוהר ש"מאה שנה" כוללות הכול: את הקדוש ברוך הוא, שנכלל ממקום עליון, נסתר מכל הנסתרים,

פסקה 10

101 הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים

בסוף הפרק מסביר האריז"ל שבין המאציל לנאצל יש בחינה ממוצעת — כתר, הכולל את הבחינה התחתונה ביותר של אין סוף ואת הבחינה העליונה ביותר מבין כל הנאצלים, שורש כולם.

Sefer Etz Chaim 42:3 עץ חיים מ"ב:ג

... והנה כאן באחוריים דגופות דנוקבא נדבקים כל הקלי דאצילות די"ס שבהם ואלו הם ע"ד הנ"ל בקדושה והוא כי שורש הכתר דקליפה שהוא בחי' השרשים דבוקה באחוריים דעור דנוקבא דקדושה ועל השורש מלביש נשמת הכתר דקליפה ועל הנשמה מלביש הגוף דכתר דקליפה ואח"כ שורש דאבא דקליפה מלביש על גוף הכתר ונשמת אבא מלביש לשורש והגוף דאבא מלביש על הנשמה וכע"ז ג' בחי' אבא כו' עד שנמצא כי גוף דנוקבא דקליפה היא חיצוניות לכל ואח"כ עליה סובבים הלבושים והם היפך הפנימית כל הלבושים והיכלות יותר גרועים שהם לבושי נוקבא דקליפה סובבים ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

102 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". מילות הפתיחה של הביאור שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א':ה

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאֵוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵלֶּי קָדַר כִּירְעוֹת שְׁלֵמָה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת

"כשחל יום טוב של ראש השנה בשבת, היו תוקעים בשופר במקדש אך לא במדינה". מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Mishnah Rosh Hashanah 4:1 משנה ראש השנה ד':א

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעים, אבל לא במדינה. משחבר בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין. אמר רבי אלקעזר, לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בבינה בלבד. אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין:

The festival day of Rosh Hashanah which coincided with Shabbat: they would blow [the shofar] in the Temple, but not in the [rest of the] country. After the destruction of the Temple, Rabban Yochanan ben Zakai, ordained that they should blow in every place in which there is a court. Rabbi Eleizer said, "Rabban Yochanan ben Zakai only made this ordinance with respect to Yavneh alone." [The Sages] said [back] to him, "It was the same for Yavneh as for any other place in which there was a court

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishnah (Public Domain)

פסקה 11

104 הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". עלייתו של הנער יוסף מעל כל

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline
;from the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטריא יש

האריז"ל כותב שבכתר יש 620 אורות, והוא נותן מחצית מהם, "יש", לאבא ואמא, והם מתחלקים ל"קנה חכמה קנה בינה".

Pri Etz Chaim, Gate of the Prayers of Rosh Hashana 3:16 פרי

עץ חיים, שער תפילות ראש השנה ג'ט"ז

... ונחזור לענין, בענין כריעה ו' לגבי ה', והענין כי הלא הכתר יש בו תר"ך אורות, ונותן מהם חציו י"ש אל או"א, והם נחלקין, קנה חכמה קנה בינה. והנה נמצא כי הקנייה מגיע לחלק אמא, אך לפי שהיא צריכה להוציא את ז"א שהוא ו"ק, צריך שיהיה לה ו' יתירים, והם קנה וששה, הרי קס"א, כמנין אהיה יודין בכינה. אמנם דע, כי אלו הם בסוד ל"ב נתיבות חכמה, אשר כולם הם סוד אלקים כנודע, והנה כל אי מהל"ב נתיבות אלו כלול מ"י ספירות, הרי י"פ ל"ב גי' ש"ך, והם ש"ך ניצוצין ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

99 קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטריא יש

האריז"ל קושר את יום הכיפורים, כמו העולם הבא שבו אין אכילה ושתייה, ל"קנה חכמה קנה בינה": "קנה" פעמיים שווה "יש" — "להנחיל אוהבי יש" בעולם הבא.

Pri Etz Chaim, Gate of Yom Kippur 5:6 פרי עץ חיים, שער יום

הכפורים ה':ה

... הכפורים הוא הקנה, שהוא מעין עה"ב, שאין בו לא אכילה ושתייה, וזה קנה חכמה קנה בינה, ב"פ קנה עולה י"ש, להנחיל אוהבי יש בעה"ב. ויום ט"ב, אז הוא לבדו שולט, וכנגדו באדם גיד הנשה, וע"כ אין לאכול בט"ב, שלא להנות ממנו, והאוכל, עונותיו חקוקים על עצמותיו, כי נהנו עצמותיו מכח הטומאה, כן ביה"כ, אין ראוי לאכול, שלא ליתן חלק ביום זה, כי האכילה זה הנאה לו, והנאה מצדו הוא. ואנו מברכין בורא מאורי האש כל מ"ש, מפני שנכנסין אז ימי החול לשלוט, וכולם נאחזים מן הגבורות דהיינו האש, ולכן ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

100 רגלי החיות כנגד כולן

לאחר שהוא מפרט את המרחקים העצומים שבין הרקיעים, אומרת הגמרא שמעליהם נמצאות חיות הקודש, ו"רגלי החיות כנגד כולן". חלק אחד יכול להיות שווה לכל השאר יחד.

Chagigah 13a:4 חגיגה י"ג א"ד

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולן, קרסולי החיות כנגד כולן, שוקי החיות כנגד כולן, רכובי החיות כנגד כולן, ירכי החיות כנגד כולן, גופי החיות כנגד כולן, צנארי החיות כנגד כולן, ראשי החיות כנגד כולן, קרני החיות כנגד כולן. למעלה מהן — כסא כבוד. רגלי כסא הכבוד כנגד כולן, כסא הכבוד כנגד כולן, מלך אל חי ומלך רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמת: "אעלה על כמתי עב אדמה לעליון" ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

המדרגות.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד אותיות אדם

האריז"ל מחיל את הפסוק על השלמת קומתו של אדם קדמון: "ישכיל" – מעשיה, "ירום" – מיצירה, "ונשא" – מבריא, "וגבה מאד" – מאצילות, וימאד, אותיות אדם, הוא אדם קדמון. הערת קה"ת מצטטת את הדברים האלה.

Sefer Etz Chaim 3:2 עץ חיים ג'כ'

... משיחא היא א"ק חוצפא יסגא ואח"כ יעמדו רגליו על הר הזתים דכתיב ועמדו רגליו וגוי וישתלם קומתו ועליו נאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. ישכיל מעשיה בסוד ונחמד העץ להשכיל עץ הדעת. ירום מיצירה. ונשא מבריא. וגבה מאציל. מא"ד אותיות אדם. הוא א"ק. אז יבוא משיח בע"ה ומחת לצלמא על רגלוהי הם הקליי שכנגד ג' עולם ב"ע. כי על האצילי נאמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. והבריא היא רישא דדהבא כי היא בחי' זהב מצפון זהב יאתה שהיא בינה עלמא דאתכסא המתלבשת ומקנת בבריא...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

106 ירום ונשא וגבה מאד אותיות אדם

ברעיא מהימנא על פינחס, הוזהר מפרש את המילים "ירום ונשא וגבה מאד": "מאד" עולה למניין "אדם", וכשהופכים את סדר אותיות "מאד" מתקבלת המילה "אדם".

Zohar, Pinchas 94:646-95:653 ספר הוזהר, פנחס צ"ד:תרמ"ו-צ"ה:תרנ"ג

107 והיה אור הלבנה כאור החמה

"והיה אור הלבנה כאור החמה". השמש והירח הם שני הנערים, יוסף ויהושע.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל"ב:ו'

וְהָיָה אֹרֶן הַלְבָנָה כְּאֹרֶן הַחֶמֶד וְאֹרֶן הַחֶמֶד יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶן שְׁבַעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֹשֶׁךְ הָיָה אֶת־שֶׁכֶר עֲמוֹ וּמַחֲץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 יהושע בן נון נער

"ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל". יהושע הוא הנער שהוא הלבנה.

Exodus 33:11 שמות ל"ג:יא

וַיֹּכַר ה' אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל:

And the L-RD spoke unto Moses face to face, as a man speaketh unto his friend. And he would return into the camp; but his minister Joshua, the son of Nun, a young man, departed not out of the Tent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ופני יהושע כפני לבנה

"פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". יהושע מקבל ממש, כפי שהלבנה מקבלת מהשמש.

Bava Batra 75a:16 בבא בתרא ע"ה א:ט"ז

פיוצא בְּדָבָר אַתָּה אוֹמֵר: "וְנִתְּתָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו" – וְלֹא כָּל הוֹדֶךָ; וְזָנִים שְׂבָאוֹתוֹ הַדּוֹר אָמְרוּ: פָּנֵי מֹשֶׁה כְּפָנֵי חֶמֶד, פָּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה; אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִימָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

110 הוא המשביר

"יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ". יוסף משפיע כפי שהשמש מאירה ללבנה.

Genesis 42:6 בראשית מ"ב:ו'

וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל־הָאָרֶץ הוּא הַמְּשִׁבִּיר לְכָל־עַם הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אָחִי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּלוֹ אַפִּים אֲרָצָה:

And Joseph was the governor over the land; he it was that sold to all the people of the land. And Joseph's brethren came, and bowed down to him with their faces to the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

111 שמש דא הוא ברית קדישא

רבי אבא מסביר את הביטוי "לפני השמש" כ"לפני הברית, הנקראת שמש", כפי שנאמר: "כי שמש ומגן ה' אלקים". הברית היא הברית הקדושה, המאירה על גופו של האדם כפי שהשמש מאירה על העולם. הברית היא יסוד, יוסף.

Zohar, Shemot 5:24-33 ספר הוזהר, שמות ה':כ"ד-ל"ג

The leaders of the people, who did not endeavour to prevent them, were the first to be punished (Ibid. 4), and in every generation it is the leaders who are made responsible for all the members of the community in regard to the profanation of the sign of the covenant, which is "sun and shield" (Ps. 84, 12): as the sun gives light to the world, so does the holy sign give light to the body, and as the shield protects, so does the holy sign protect

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

112 והנה השמש והירח

"והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים ל". זהו חלומו של יוסף, המצוטט כדי לקשר את יוסף עם השמש והירח.

Genesis 37:9 בראשית ל"ז:ט'

וַיְהִי־לִּי עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיֹּסְפֶר אֵתוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹמְתִי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִּים לִי:

And he dreamed yet another dream, and told it to his brethren, and said: 'Behold, I have dreamed yet a dream: and, behold, the sun and the moon and eleven stars bowed down to me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 שבעתים כאור שבעת הימים

"והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים". השמש העתידה, יסוד, תעלה לשלוש הספירות הראשונות של

עתיק.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל"ב"ו

וְהָיָה אֹרֶי־הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֶמֶד וְאוֹר הַחֶמֶד יִהְיֶה שְׁבַעַתִּים כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים כִּיּוֹם חֹשֶׁךְ הָיָה אֶת־שֶׁכֶר עֲמוֹ וּמַחֲץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם

"בעולם הבא אין אכילה ושתייה... אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". האריז"ל מפרש את העטרה כמלכות שעלתה למעלה מן השמש.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א"ב

מְרַגְּלָא בְּפוּמִיָּה דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָזֶה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מְשָׁא וּמִתָּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנָאָה וְלֹא תַּחֲרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִין וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזִּיּוֹ הַשְּׁכִינָה, שְׁנָאָמַר: "וַיִּתְּנוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

115 וז"ס צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם

האריז"ל מסביר את התמעטות הלבנה ואת עלייתה העתידית: "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם", משום שהיא עולה למעלה מן השמש; "והיה אור הלבנה כאור החמה" — הן יהיו שוות. הדבר יהיה בימות המשיח, ואילו לעתיד לבוא היא תהיה עטרה על ראשיהם.

Pri Etz Chaim, Gate of The New Month, Chanukah, and Purim

6:74 פרי עץ חיים, שער ר"ח חנוכה ופורים ו:ע"ד

... וכן אמר הש"י ללבנה שהצדיקים יקראו על שמך וכי, ר"ל שתעלה לג"ר, לאותו מקום שהיה רצונה בתחלה, ואז יקראו על שם של עכשיו, שהיא נקראת מאור הקטן. וזה סוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, שהיא מתעלה יותר מהשמש. וז"ש והיה אור הלבנה כאור החמה וכי, ר"ל שאור הלבנה שיהיה שבעתים ממה שהוא עתה, ואור הלבנה יהיה כאור החמה, ויהיו שוין בחידושה, וזה לימות המשיח, ואז שניהם שוין כמקודם קטרוגה. אך מה שכתבנו, הוא לע"ל, הוא צדיקים יושבים, ותהיה היא עטרה על ראשם:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/4/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק